

3/1-1
1.1.1
1.2

การพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วยกิจกรรมกลุ่ม

ปริญญานิพนธ์

ของ

รัตนา รัตนประเสริฐโยค

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตึกมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

20 เศษ. 2525

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2524

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

88704

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบโต้พิจารณาปัญหานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

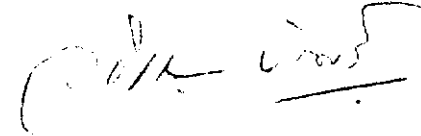
คณะกรรมการสอบ

ศาสตราจารย์ วาณิชการ ประธาน
(อาจารย์พรอดิศ วาณิชการ)

ศาสตราจารย์ วาณิชการ ประธาน
(อาจารย์พรอดิศ วาณิชการ)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปญฺเฑ ปวงพานิชย์ ภาณุโณนนตพงษ์)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปญฺเฑ ปวงพานิชย์ ภาณุโณนนตพงษ์)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ พระเชิดชา วานิชย์การ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการและคณะอาจารย์ฝ่ายแนะแนว โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในการทดลองครั้งนี้ และขอขอบพระคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอาจารย์ ประไพศรี จันทร์เทศ ที่ช่วยเหลือและทำการทดลองจนเสร็จสิ้น

ขอขอบพระคุณ คุณยุติรัตน์ วัชรรัลกุล โรงเรียนรัตนราชบุรีบำรุง ที่อำนวยความสะดวกในการปรับปรุงแบบสอบถาม และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณโกวิท ศำธนะ ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดพิมพ์ข้อสันเทห์ และช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในระหว่างการทดลอง และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณ คุณพิสมัย สุภาพพรชัย พี่เอน ๆ ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจตลอดการทดลอง

และท้ายที่สุดนี้ จากความทรงจำที่ไม่อาจหาคำขอบพระคุณใด ๆ มาเทียบได้ คือ พระคุณของ คุณป้า คุณวันทนา วงศ์ภักดี และ คุณสุกัญญา สุภาพพรชัย ผู้ซึ่งมีพระคุณต่อผู้วิจัยทั้งด้านการเงิน และคอยให้กำลังใจนับแต่เริ่มเข้าเรียนจนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยสมบูรณ์

รัตนนา รัตนประสิทธิ์ยศ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2, เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร	6
ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคล	6
การจำแนกประเภทของการสื่อสาร	7
ความสำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคล	8
องค์ประกอบของการสื่อสาร	9
รูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคล	10
องค์ประกอบสำคัญของผู้สื่อสารระหว่างบุคคล	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างบุคคล	15
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม	15
ความหมายของกลุ่ม	15
จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม	19
พลังกลุ่มและผลของการจัดกลุ่ม	21
ลำดับขั้นของกระบวนการกลุ่ม	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม	23
สัมมนาฐานในการศึกษาค้นคว้า	26

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	26
กลุ่มตัวอย่าง	26
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	26
การดำเนินการทดลอง	31
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	32
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34
ตอนที่ 1 ระดับความล้มเหลวการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนก่อนการทดลอง	35
ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและ	
หลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	36
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและ	
หลังการทดลองของกลุ่มควบคุม	36
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	37
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	39
สรุปผลการค้นคว้า	40
อภิปรายผล	41
ข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	53

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง	26
2	แสดงแผนการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	31
3	ระดับความสามารถการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนก่อนการทดลอง	35
4	เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลอง ของ กลุ่มทดลอง	36
5	เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลอง ของ กลุ่มควบคุม	37
6	เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	37

ภูมิหลัง

ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น บุคคลต้องพบปะกันอยู่เสมอ ดังนั้น สิ่งหนึ่งซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ การสื่อสาร (Communication) และถ้าปราศจากการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เพื่อที่จะเปิดทางนำไปสู่การปฏิบัติการแล้ว การประสานงาน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จะขึ้นไม่ได้เลย การสื่อสารจึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อชีวิตคนเรา, (หลุยส์ ลัปป์ เทต 2522 : 77) ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เพศหญิงหรือชายก็ตาม การสื่อสารย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งสิ้น เพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการสื่อความหมาย ที่มีการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ของบุคคล โดยธรรมชาติแล้วคนเราไม่อาจแยกตัวตัวเองอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังได้ ดังนั้น การสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือที่สร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมในปัจจุบันที่ปรากฏว่า มนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหามากมาย อรทัย ชื่นมนุษย์ กล่าวว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด เป็นปัญหาทางสังคม ซึ่งเกิดจากสภาวะระหว่างบุคคลกับการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (อรทัย ชื่นมนุษย์ 2520 : 25)

ในการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผู้ที่สื่อสารกัน ปรากฏอยู่เฉพาะหน้า (Face to Face) นอกจากจะต้องใช้ถ้อยคำพูดจาโต้ตอบกันแล้ว ยังจะต้องอาศัยสิ่งอื่นที่นำไปถ้อยคำอีกตลอดเวลา อาทิเช่น การใช้น้ำเสียง การแสดงอารมณ์ออกทางใบหน้า เพื่อช่วยให้การทำความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ลวันดี ยมวาทย์ 2521 : 65) ดังนั้น การสื่อสารระหว่างบุคคลจึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ อีก

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (เก็ทูล ทาสี 2522 : 87 อ้างอิงมาจาก Johnson and Johnson) ได้กล่าวว่า กลุ่มสังคมที่มีการสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สมาชิก

จะมีความเข้าใจกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน การพบปะพูดคุยเป็นไปอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา มีความจริงใจต่อกัน ให้เกียรติกัน กลุ่มสังคมใดที่มีการสื่อสารล้มเหลว สมาชิกในสังคมนั้นมักจะมี การหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจต่อกัน สังคมมีการอยู่สืบค้นหา ไม่เข้าใจกัน ความแตกต่างของสังคม ทั้งสองแบบ สืบเนื่องมาจากการสื่อสารของสมาชิกในกลุ่มสังคม! เป็นเบื้องต้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคล นอกจากจะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ๆ แล้ว ยังส่งผล ถึงความสัมพันธ์ที่บุคคลพึงมีต่อกัน และบรรยากาศของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ดังนั้น ทักษะ ในการสื่อสารระหว่างบุคคล จึงนับว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่บุคคลพึงฝึกฝนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ซึ่งโดยปกติแล้ว สังคมใดก็ตามจะเจริญรุ่งเรืองหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคคลในสังคมนั้น ๆ / ถ้าสมาชิกของสังคมสามารถทำงานได้ดี มีความร่วมมือ กับกลุ่ม รับความรู้สึจากบุคคลอื่นได้อย่างรวดเร็ว สังคมนั้นย่อมอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทาง ตรงข้าม ถ้าบุคคลในสังคมมีลักษณะการปรับตัวกับกลุ่มไม่ดี ย่อมจะมีผลต่อบุคคลโดยตรง และใน ขณะเดียวกันก็ย่อมจะมีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมไปด้วย (คัมเพลเลอร์ จัตรคุกุล 2521 : 1)

ในช่วงระยะวัยรุ่น เด็กชายและเด็กหญิงจะแสวงหาความรู้สึในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเรียนรู้ในเรื่องการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในกลุ่ม นับเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนา ในวัยนี้ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ สันทมาศ ปรีชานุช และ อรทัย ชื่นมณูชัย 2520 : 218) การ พัฒนาบุคลิกภาพจะดำเนินควบคู่ไปกับการเป็นตัวของตัวเอง และการเป็นตัวของตัวเองจะทวีขึ้น เรื่อย ๆ ก็ต่อเมื่อเด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น จุดสำคัญของการพัฒนา บุคลิกภาพ จึงอยู่ที่การแลกเปลี่ยนและตอบโต้กันระหว่างความเป็นอิสระกับความไม่อิสระในผู้อื่น และอย่างน้อยก็อยู่ที่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ชัตติยา กรรณสูต 2522 : 287 - 288) ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ

ดังนั้น การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์ ซึ่งต้องอยู่ร่วมในสังคม ความ สามารถนี้พัฒนาได้เพราะทักษะในการสื่อสารนี้ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวเรามาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่ สามารถเรียนรู้ฝึกปฏิบัติและพัฒนาได้ (Logan and Blochman. 1965 : 14) จึงนับว่า เป็นสิ่งที่สมควรสนับสนุนให้เด็กวัยรุ่น ผู้ซึ่งจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้นเป็นกำลังสำคัญในสังคม

ของชาติ ได้มีการพัฒนาในด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี และกิจกรรมกลุ่ม (Group Work) ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ขึ้นมาได้ กล่าวคือ กิจกรรมกลุ่มมีคุณค่าในด้านการพัฒนาการ (Developmental Values) อันได้แก่ การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังมีคุณค่าในด้านการสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เช่น การควบคุม การแสดงออกของอารมณ์และที่สำคัญ คือ การพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ ปกติวิสัยของสังคม (Social Norms) และยังช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ/ (คมเพชร สัตร์สุภกุล 2521 : 11 - 13) กิจกรรมกลุ่มมีส่วนช่วยพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้จึงเป็นการช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง นับตั้งแต่การเรียนรู้จักตนเองอย่างเหมาะสม เข้าใจตนเอง และภาวะที่บุคคลได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันก็ย่อมจะช่วยพัฒนาทักษะในด้านการฟัง เป็นการฝึกให้เป็นผู้ฟังที่ดี รู้จักกล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม กล้าที่จะเปิดเผยตนเองต่อบุคคลอื่น อันเป็นองค์ประกอบห้าประการที่สำคัญที่จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพดี (Chartier. 1974 : 125)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่น อันเป็นวัยที่สนใจในลักษณะทั้งหลายที่จะนำตนไปสู่ความสำเร็จในด้านการงาน ในด้านการสังคมกับบุคคลอื่น (สุชา สันกันเฒ และ สุรางค์ สันกันเฒ 2518 : 97) ซึ่งเหมาะสมต่อการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล เพื่อนักเรียนเหล่านี้จะได้พัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพดี สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ดี ทำงานในกลุ่มสังคมได้เหมาะสม อันนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติต่อไป นอกจากนั้น แบบประเมิน การสื่อสารระหว่างบุคคลที่ได้ดัดแปลงมานี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการแนะแนว เพื่อทดสอบเด็กที่ไม่สามารถปรับตัวทางสังคม ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อที่ผู้แนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้หาทางช่วยเหลือหรือแก้ไขต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มก่อนและหลังการฝึก
2. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

... เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้แนะแนวในการที่จะนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างเสริมด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์, การพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลจะช่วยให้เด็กมีปัญหาด้านการปรับตัวทางสังคมน้อยลง และยังเป็นประโยชน์แก่ผู้แนะแนวในชั้นที่จะนำแบบประเมิน การสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ไปใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการหาสาเหตุในเด็กที่มีปัญหาด้านการปรับตัว ซึ่งอาจจะมีปัญหาจากการเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลค่อนข้างต่ำ จะได้หาทางแก้ไขและช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องตรงเป้าหมาย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จำนวน 40 คน เป็นชาย 14 คน หญิง 26 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และกลุ่มเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มและข้อเสนอแนะ กลุ่มละ 20 คน ด้วยวิธีการสุ่มฉลาก

2. ตัวแปรในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกกิจกรรมกลุ่มและการให้ข้อเสนอแนะ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล

คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งได้จากการที่ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ มีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหา หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน และผู้เรียนแต่ละคนจะ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียน และผู้เข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ในด้านการยอมรับตนเองอย่างเหมาะสม ความสามารถในการฟัง ความสามารถในการควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ การแสดงความรู้สึก และความคิดเห็น และการเปิดเผยตนเอง

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หมายถึง กระบวนการของการติดต่อสื่อสารหรือการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ (Reciprocal Interaction) ระหว่างบุคคลสองคน (Dyadic) หรือมากกว่านั้นขึ้นไป อาจเป็นสามคน (Triadic) หรือกลุ่มย่อย (Small Group) ที่มีบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน เป็นญาติหรือเพื่อนสนิท เป็นลักษณะการพบปะกันในลักษณะเผชิญหน้า (Face to Face) เช่น การสนทนา พูดคุย ประชุมหารือ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบประเมิน การสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจาก Interpersonal Communication Inventory ของ ดร.มิลลาร์ด เจ. เบียงเวนู (Millard J. Bienvenu)

3. การให้ข้อเสนอแนะ หมายถึง การให้นักเรียนได้เรียนรู้เองจาก ข้อเสนอแนะที่รวบรวมมาจากหนังสือและบทความต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2524

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคล

ต้นกำเนิดของคำว่า "การสื่อสาร" เป็นคำบัญญัติมาจากคำภาษาอังกฤษว่า "Communication" เดิมเป็นคำมาจากภาษาละตินว่า "Communis" ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Common" (ร่วมกัน หรือคล้ายคลึงกัน) ดังนั้น จึงหมายถึงกิจกรรมที่มุ่งสร้างความร่วมกันหรือความคล้ายคลึงกันให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารเป็นความพยายามของมนุษย์ที่ต้องการแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือความคิดระหว่างกัน (บุญเลิศ คู่กลลภ 2522 : 1)

ตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษของอ็อกซ์ฟอร์ด (Oxford English Dictionary) ให้นิยามการสื่อสาร หมายถึง การให้ การนำ หรือการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้อื่น ๆ ไม่ว่าโดยคำพูด การเขียน หรือสัญญาณ

เทย์เลอร์ (สุทัศน์ ธำรงวิทย์ 2518 : 21 - 23 อ้างอิงมาจาก Thayer) กล่าวว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการที่จะให้ผลต่อการแลกเปลี่ยนความเข้าใจระหว่างคนสองคน หรือมากกว่านั้น

ชรัมม์ (Schramm. 1973 : 138) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นการแลกเปลี่ยนสัญญาณระหว่างบุคคลซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ของมนุษย์ ซึ่งต่างไปจากความหมายที่ เอ็มมรี ออลท์ และ อเก้ (Emery, Ault and Agee. 1968 : 30) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การสื่อสาร คือ สัญญาณการถ่ายทอดข่าวสาร ความคิดเห็น และทัศนคติจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง

บาร์งลูช สือฮาไพ (บาร์งลูช สือฮาไพ 2518 : 7) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดความคิดจากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มประชาชนจะเป็นการติดต่อโดยตรง หรือ ไขว้สือก็ได้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในสาร

ประภา ภูวน (ประภา ภูวน 2518 : 1) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่าเป็นกระบวนการที่อินทรีย์ซึ่งส่งความหมายไปยังอีกอินทรีย์หนึ่ง โดยผ่านระยะทางหรือเวลา หรือทั้งสองอย่าง แล้วให้ฝ่ายรับเกิดความรู้สึก ความคิด หรือความรู้เกิดขึ้น นอกจากนั้น เบาวพา เดชะคุปต์ และ ทิศนา แยมณสี (เบาวพา เดชะคุปต์ และ ทิศนา แยมณสี 2522 : 101) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมไปจากบุคคลอื่น ๆ ว่า การสื่อสารไม่ได้เป็นกระบวนการทางภาษาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอีกด้วย

สังอาจสรุปได้ว่า การสื่อสารเกิดจากการที่มนุษย์เรามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเป็นพฤติกรรมอันพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคลในระดับต่าง ๆ ในสังคม นับตั้งแต่บุคคลเดี่ยว กลุ่มย่อยครอบครัว ชุมชน องค์การ สถาบัน และต่างประเทศ กระบวนการสื่อสารจึงลึกลับซับซ้อนและเกี่ยวข้องไปถึงกิจกรรมทุกประเภทในสังคม (บุญเลิศ คู่กิตติ 2522 : 1)

การจำแนกประเภทของการสื่อสาร (Classification of Communication)

จากศัพท์ภาษานุกรมสื่อสารมวลชน ได้แยกประเภทของการสื่อสารโดยใช้วิธีที่ง่าย และนิยมมากที่สุดในการจำแนกการสื่อสาร คือ อาศัยระดับหรือหน่วยของการวิเคราะห์ ซึ่งแยกการสื่อสารได้เป็นสามประเภท คือ

1. Intrapersonal Communication คือ กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล
2. Interpersonal Communication การสื่อสารตัวต่อตัว หรือการสื่อสารแบบปัจเจกชนเป็นกระบวนการสื่อสารที่เกี่ยวข้องระหว่างคนสองคน (Dyadic) หรือมากกว่านั้นขึ้นไป อาจเป็นสามคน (Triadic) หรือกลุ่มย่อย (Small Group) ก็ได้
3. Mass Communication คือ การสื่อสารมวลชน

การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) *

หมายถึง กระบวนการของการติดต่อหรือการแสดงปฏิกริยาโต้ตอบ (Reciprocal Interaction) ระหว่างบุคคลสองคน (Dyadic) หรือมากกว่านั้นขึ้นไป อาจเป็นสามคน (Triadic) หรือกลุ่มย่อย (Small Group) แล้วแต่จำนวนคนที่เกี่ยวข้อง ในแต่ละสถานการณ์ (คณีน ปัทมะทิน 2520 : 50)

ความสำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ในสังคม ถ้าขาดการสื่อสารระหว่างบุคคลแล้ว มนุษย์ก็ไม่สามารถอยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้ การที่มนุษย์สามารถสร้างความเจริญให้แก่สังคม นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้ได้ ก็เนื่องมาจากผลของการสื่อสารซึ่งทำให้มนุษย์เกิดความคิด ความรู้มากขึ้น และจากการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคลมาสู่การสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนกับมวลชน เนื่องจากการสื่อสารนี้มีความสำคัญยิ่งต่อสังคม จึงได้มีการค้นคว้าและวิจัยในศาสตร์สาขานี้มาก โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา องค์การสหประชาชาติ ส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ ได้มีการศึกษากันในชั้นข้อมูลต่าง ๆ จนถึงระดับมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมากทั่วโลก ดังนั้น ศาสตร์สาขานี้จึงได้ชื่อว่า ศึกษาศาสตร์ (Communication Arts) ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ว่าด้วยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การติดต่อโดยไม่ใช้คำพูด (Non Verbal) เช่น การใช้ท่าทาง สัญลักษณ์ต่าง ๆ (การสื่อสารมวลชนกับการศึกษา 2520 : 2) ยิ่งไปกว่านั้น การสื่อสารรับบทบาทในชีวิตประจำวันของเราอย่างมาก การสื่อสารของบุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเป็นผู้มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงว่ามีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีด้วย แต่ถ้าบุคคลใดเป็นผู้สื่อสารที่ยาดประสิทธิภาพจะพบว่า บ่อยครั้งที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น เพราะการสื่อสารเป็นตัวเชื่อมโยงบุคคลต่อบุคคล การสื่อสารช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันและกัน ความเข้าใจกัน และช่วยให้รู้จักตัวเอง และความรู้สึกที่คนอื่นมีต่อเรา (Sasse. 1975 : 136 - 137)

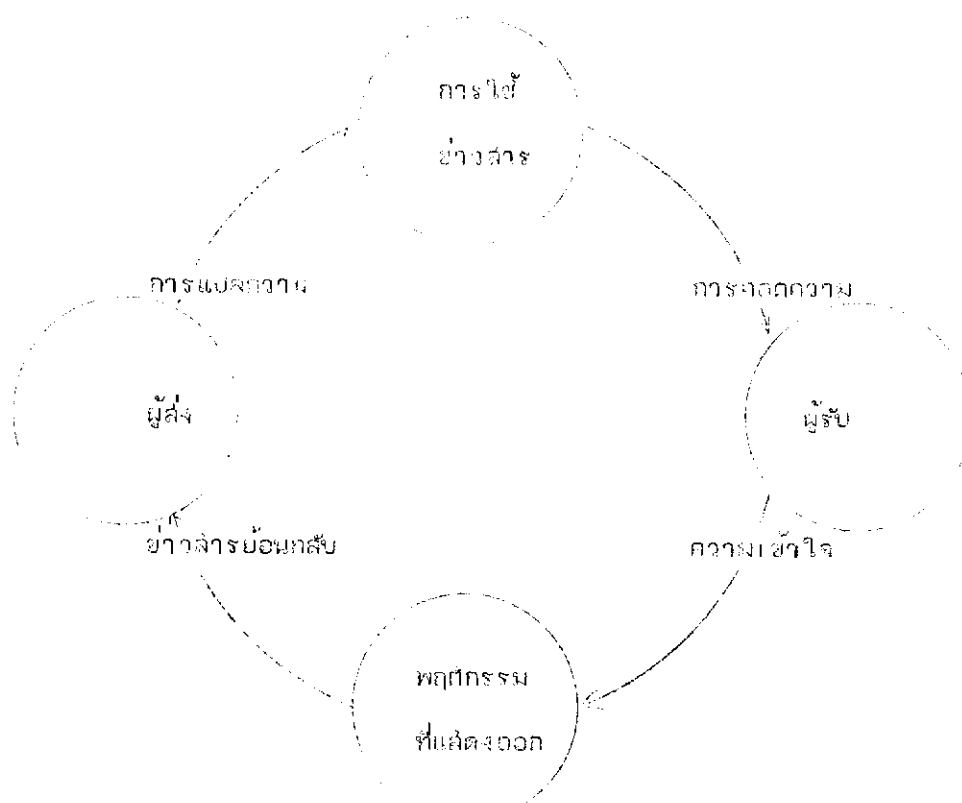
องค์ประกอบของการสื่อสาร

ลักษณะของการสื่อสารทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารข้อความที่ง่าย ๆ หรือ ลับซับซ้อนก็ตาม จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบกันนี้ (หลุยส์ ล่าปาเกต์ 2522 : 78 - 79)

1. ผู้ส่ง (Sender) หมายถึง ผู้ที่ถ่ายทอดข่าวสาร คือ ผู้เขียน ผู้พูด หรือ เจ้าของความคิด
 2. ผู้รับ (Receiver) หมายถึง ผู้ที่รับข่าวสารนั้น ๆ เช่น ผู้ฟัง ผู้รับคำสั่ง เป็นต้น
 3. ข่าวสาร (Message) หมายถึง ตัวข่าวสาร หรือเรื่องราวที่ผู้ส่ง ส่งไปยังผู้รับ
 4. สื่อ หรือ เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร (Media of Communication) ซึ่งอาจเป็นคำพูด คำสั่งด้วยวาจา ระเบียบข้อบังคับ วิทยุ โทรศัพท์ การใช้สัญลักษณ์ การแสดง กริยาท่าทางต่าง ๆ เช่น การพยักหน้า ยิ้ม ก้มศีรษะ (หลุยส์ ล่าปาเกต์ 2522 : 88)
- ได้แบ่งประเภทของสื่อเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ
- 4.1 สื่อที่ใช้ถ้อยคำ (Verbal Message) คือ การใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียน เป็นสื่อในการส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน
 - 4.2 สื่อที่ไม่ใช้ถ้อยคำ (Non-Verbal Message) คือ การใช้สัญลักษณ์หรือ สัญญาณอื่น ๆ เป็นสื่อในการส่งข่าวสาร

ขั้นตอนของการสื่อสาร

หลุยส์ ล่าปาเกต์ (หลุยส์ ล่าปาเกต์ 2522 : 77)

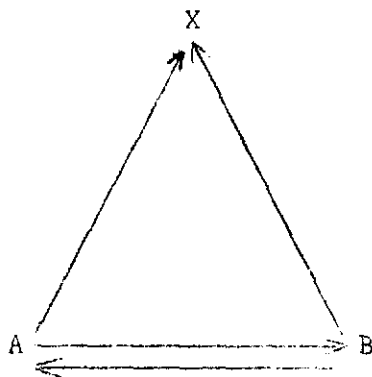
ข่าวสารย้อนกลับ เพื่อให้ทราบผลของการสื่อสาร

การสื่อสารที่ส่งผ่านบุรุษหรือตัวกลางให้ผู้ส่งข่าวสารสามารถถ่ายทอดความจริงหรือความคิดเห็นที่ต้องการให้ผู้รับข่าวสาร สามารถรับรู้ความเห็น ๆ ได้ถูกต้องและเข้าใจความหมายโดยแท้จริง ทั้งไปปฏิบัติ หรือพฤติกรรมสนองตอบที่ผู้ส่งข่าวประสงค์จะให้เกิดขึ้น

รูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication Model)

รูปแบบขั้นพื้นฐานของการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองคน ดังนั้นจึงเกิดมีผู้ส่งและผู้รับ-แบบ (Model) ของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่นิยมใช้กันแพร่หลายเพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยนั้น นิวคอมบ (Newcomb) นักจิตวิทยาสังคมเป็นคนที่คิดขึ้น โดยดัดแปลงมาจากแบบของการสื่อสารภายในตัวบุคคล ซึ่งคิดโดยตัวเขาเอง เมื่อปี ค.ศ. 1946 เรียกแบบของการสื่อสารนี้ว่า "Co-orientation Model" (แบบของความคิดที่โน้มเอียง)

ในสถานการณ์ที่เรียกว่า Co-orientation นั้นมักจะประกอบด้วยบุคคลสองคน ซึ่งต่างก็มีความคิดหรือทัศนคติเกี่ยวกับฝ่ายตรงกันข้าม และเกี่ยวกับวัตถุ (Object) หรือปัญหา (Issue) อันเดียวกัน (สละห์ บัทมะกิน 2520 : 51 - 52)

แบบของการสื่อสารระหว่างบุคคลของนิวคอมบ (Newcomb)

องค์ประกอบสำคัญของผู้ที่สื่อสาร หรือในการสื่อสารระหว่างบุคคล

ในการสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้ที่จะสามารถสื่อสารได้ดี (ประสิทธิภาพเพียงไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบห้าประการที่สำคัญ ดังนั้น การที่บุคคลจะสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับที่บุคคลเหล่านั้นมีลักษณะหรือคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (Bienvenu. 1974 : 97)

1. มโนภาพเกี่ยวกับตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ
2. ความสามารถในการเป็นผู้ฟังที่ดี คือ ทักษะที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนเรื่องการฟัง
3. ทักษะในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งบุคคลจำนวนมากประสบกับปัญหาในเรื่องการแสดงความคิดเห็น
4. ความสามารถที่จะควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อารมณ์โกรธ โดยจะต้องสามารถแสดงออกได้ในทางที่ถูกต้องสมควร
5. ความตั้งใจในการที่จะเปิดเผยตนเองต่อคนอื่นอย่างตรงไปตรงมาเพราะ การเปิดเผยตนเองนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล

นอกจากนั้น ชาร์เคียร์ (Chartier, 1974 : 125 - 127) ก็ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญห้าประการที่จะช่วยให้บุคคลสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. มโนภาพแห่งตน (Self Concept) ซึ่งนับว่าเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล เพราะการที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง หรือทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเองในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านดีและด้านที่บกพร่อง บุคคลที่สามารถรู้สึกรู้สึกตนเองและมีความพอใจ และภูมิใจในตนเองอย่างพอเหมาะจะเป็นสิ่งที่ส่งผลมาถึงลักษณะการสื่อสารกับคนอื่น ๆ ด้วย ซึ่งตรงข้ามถ้าบุคคลใดมีมโนภาพแห่งตนค่อนข้างต่ำ จะไม่กล้าแสดงออกใด ๆ เพราะเกรงกลัวว่าคนอื่นจะรู้สึกไม่ดีต่อตน มีแต่ความหวาดระแวง รู้สึกไม่ปลอดภัยในการที่จะต้องเข้าสังคม ขาดความมั่นใจ มีปมด้อย มักจะยอมรับผิด มักจะคิดว่าความคิดของตนไม่น่าสนใจ ไม่มีค่าพอที่จะให้คนอื่นคิดแก่คนอื่น ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้อย่างยิ่งในการที่จะต้องสร้างมโนภาพแห่งตนให้เหมาะสม สิ่งจะช่วยพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลให้มีประสิทธิภาพ

2. ทักษะการฟัง การศึกษาในเรื่องของการสื่อสารส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญต่อทักษะการแสดงออก มีส่วนน้อยที่จะให้ความสำคัญในเรื่องทักษะการฟัง และเมื่อกล่าวถึงการสื่อสาร เรามักจะคำนึงถึงผู้สื่อสาร หรือผู้พูดเป็นอันดับแรก ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ซึ่งโดยแท้จริงแล้วจากการวิจัยสำรวจบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ว่าใช้เวลาในการสื่อสารกันอย่างไรนั้น มีผู้กล่าวว่า โดยเฉลี่ยแล้วเราใช้เวลาในการฟัง 45 เปอร์เซ็นต์ ในการพูด 39 เปอร์เซ็นต์ ในการอ่าน 16 เปอร์เซ็นต์ และในการเขียน 9 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งทำให้เห็นได้เด่นชัดว่า การฟังเป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่าการพูด (เมืองทอง แยมมณี 2522 : 96 - 97) ทักษะในการฟังที่ดี คือ ฟังด้วยความสนใจ พยายามเข้าใจความหมาย สนใจความเนื้อหาให้ถูกต้อง นอกจากนั้น ช่าง ฮัยพิทยาภูล (ช่าง ฮัยพิทยาภูล 2522 : 50) ยังได้ให้ความคิดเกี่ยวกับการฟังว่า การฟังที่ดี คือ การฟังที่สามารถตอบคำถามต่อไปนี้ได้ คือ สนใจเข้าใจในสิ่งที่เขาพูดหรือไม่ ผู้พูดกล่าวถึงใคร อ้างถึงอะไร แก้อไร ผู้พูดมีความรู้สึกเช่นไรที่ต้องการถ่ายทอดไปยังผู้ฟัง สนใจเข้าใจในความรู้สึกที่แท้จริงของผู้พูดในสิ่งที่เขาพูดหรือไม่ รู้ตัวหรือไม่ รู้ตัวไหม ฉันสามารถตอบคำถามในสิ่งที่เขาตั้งใจพูดหรือไม่ เกื้อกูล ทาลิธี (เกื้อกูล ทาลิธี 2522 : 86) กล่าวว่า ผู้ที่เห็นความสำคัญของทักษะการฟังได้กล่าวว่า ทักษะที่สำคัญ

อย่างอื่นสำหรับผู้ที่กำลังติดต่อสื่อสารกัน คือ ทักษะในการฟัง ผู้ฟังจำเป็นต้องมีสมาธิในการฟัง มีความตั้งใจ สนใจ และใส่ใจความทุกประเด็น ทุกตอนได้ โดยไม่หวั่นเกรงหรือประณามผล จนกว่าจะรับฟังข้อความจบ แล้วค่อยอย่างหนึ่งของการเป็นผู้สนทนาที่ดีก็คือ ความสามารถในการเป็นผู้ฟังที่ดี นอกจากนั้นผู้ฟังควรมีความพร้อมที่จะฟัง และมีความพยายามที่จะเข้าใจข้อมูลทุกอย่างที่ผู้พูดส่งมาให้ แซสส์ (Sasse. 1978 : 152 - 153) ได้ให้ความคิดเห็นว่าคนส่วนใหญ่ฟังแต่ไม่ได้ยิน หรือไม่สามารภใส่ใจความว่าผู้พูดต้องการพูดถึงอะไร ทักษะการฟังจึงเป็นทักษะที่ยากที่สุด นอกจากนั้น การฟังที่ดีจึงควรหมายถึง ฟังอย่างพยายามเข้าใจความคิด ความรู้สึกของผู้ที่พูดนั้น คือ ฟังอย่างมีความรู้สึกร่วม (Empathy) นั้นเอง

3. การแสดงความคิดเห็นได้อย่างแจ่มชัด มีบุคคลเป็นจำนวนมากที่รู้สึกยุ่งยากใจที่จะต้องพูดหรืออธิบายในสิ่งที่เขาต้องการพูด หรือเขารู้สึก บ่อยครั้งที่เขาจะสรุปว่าคนอื่นเข้าใจในสิ่งที่เขาพูด แม้ว่าบางทีจะเกิดความไม่ชัดเจนขึ้นก็ตาม ซึ่งนับว่าเป็น จุดด้อยประการหนึ่งที่ทำให้การสื่อสารล้มเหลว ทักษะที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นต่อผู้ที่เขาต้องการจะสื่อสารด้วยนั้น หมายถึง บุคคลนั้นจะต้องอธิบายอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งที่เขาพูด มีการทบทวนความเข้าใจในข้อความด้วย ซึ่ง เบาเวท เดชะอุบต์ เบาเวท เดชะอุบต์ (2522 : 92) กล่าวว่า เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เราสามารถตรวจสอบความเข้าใจในการสื่อสารและข้อความหมายได้ตรงกัน คือ ต้องให้ผู้พูดอธิบายสิ่งที่เขาต้องการสื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการทดสอบความเข้าใจของตัวเองเราเองด้วย และการทบทวนความเข้าใจนี้มีส่วนช่วยในการสร้างสัมพันธภาพ และเชื่อโยงว่าระหว่างบุคคลสองประการ คือ

3.1 ช่วยให้ผู้สนทนาสื่อสารกันได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องกัน

3.2 เป็นการแสดงความสนใจ เอาใจใส่ของเราที่มีต่อผู้สนทนา

นอกจากนั้นการปรับปรุงความสามารถในการคิดค้นถ้อยคำจะมีส่วนช่วยเพิ่มความสามารภในการแสดงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในการสื่อสารที่ต้องเผชิญหน้า การคิดค้นถ้อยคำ ศัพท์ต่าง ๆ ที่จะนำมาพูด จะช่วยในการแสดงออกถึงความคิดของตนได้อย่างชัดเจน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (Logan and Blochman. 1965 : 21)

4. การควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อารมณ์โกรธ อุปสรรคประการหนึ่งที่ทำลายการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ ความโกรธ บุคคลบางคนเก็บความรู้สึกโดยการซ่อนความรู้สึกโกรธไว้ ด้วยกลัวว่า บุคคลอื่นจะแสดงตอบโต้การซ่อนความรู้สึกโกรธเป็นอันตรายและทำให้การสื่อสารไม่ประสบผลสำเร็จ ในทางตรงข้าม การแสดงออกด้วยอารมณ์โกรธอย่างรุนแรง จะทำให้การสื่อสารล้มเหลวอีกเช่นกัน ดังนั้น การแสดงอารมณ์โกรธออกมาอย่างเหมาะสมในทางที่สมควรอย่างมีมารยาท และไม่ใช้อารมณ์จนเกินไปจะช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น เพราะบุคคลที่มีอารมณ์รุนแรง จะไม่ต้องการคำวิจารณ์ ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น และจะท้อแท้คิดว่า เขาไม่ได้ตั้งใจจะเข้าร่วมแก้ปัญหา หรือร่วมทำงานกับกลุ่ม (เบราวพา เดชะคุปต์ และ ศศิญา แซมมณี 2522 : 106)

การแสดงอย่างถูกต้องจะขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ (Chartier. 1974 : 126)

1. การระมัดระวังในเรื่องอารมณ์
2. ยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้น
3. ควบคุมอารมณ์และรับผิดชอบกับความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
4. พยายามแยกแยะระดับอารมณ์ที่เกิดขึ้นอย่าพยายามหาข้อโต้แย้ง
5. แสดงอารมณ์ออกไป โดยถือว่า การสื่อสารบ่งหมายถึงการแสดงออกที่

เหมาะสมทั้งคำพูดและท่าทาง

6. วัตถุประสงค์การแสดงออกของอารมณ์ด้วยสติปัญญาและความตั้งใจ เพื่อความเป็นตัวของตัวเองและการเรียนรู้

อารมณ์ไม่ใช่สิ่งที่เราจะต้องเก็บกดไว้ แต่ควรแสดงออกอย่างเหมาะสมด้วย การให้เกิดความสร้างสรรค์ในการสื่อสารมากกว่าการทำลาย แซสซี (Sasse. 1975 : 138) ได้กล่าวว่า เรื่องของการแสดงออกของอารมณ์ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลในการสื่อสาร การแสดงออกอย่างให้เกิดความสร้างสรรค์

5. การเปิดเผยตนเอง เจอราด (Chartier. 1974 : 127 citing Jourard) ได้กล่าวถึงการเปิดเผยตนเองว่า หมายความว่า ความสามารถในการพูดอย่างตรง ความจริง

ในเรื่องของตน ซึ่งจำเป็นต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลมาก มีบุคคลจำนวนมากที่ไม่สามารถสื่อสาร
ได้ดี เพราะขาดการเปิดเผยตนเองซึ่งก็คือความสามารถที่จะพูดถึงสิ่งที่ตนเองรัก สิ่งที่เขาตัดสินใจ
คำนิยม กล่าวถึงถึงความกลัว ความสับสนไขว้ ความผิดพลาดของตนเองได้ ในการที่บุคคลจะ
รู้จักตนเองและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างดี เขาจะต้องเปิดเผยตนเองต่อผู้อื่น วิธีการหนึ่ง
ที่สามารถช่วยให้เกิดการเปิดเผยตนเองได้ก็คือ การลดปริมาณการป้องกันตนเอง (เยาเวพา
เดชะอุบัต และ ทศนา แหม่มณี 2522 : 161)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการสื่อสารระหว่างบุคคล

เอลเลียตต์ (Elliott, 1971) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของวิธีการ T-Group
ที่มีต่อทักษะในการสื่อความหมายและการเห็นความแตกต่างของผู้รับการฝึกเป็นผู้ให้คำปรึกษา
กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาซึ่งฝึกงานการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล จำนวน 22 คน แบบทดสอบ
ที่ใช้ คือ Indexes of Communication and Discrimination และ Communication
Rating Scale การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Produce
Moment Correlations) ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ผู้รับการฝึกอบรมที่มีทักษะในการสื่อความหมายดีขึ้น และเสนอแนะให้บรรจุ
"การฝึกความไวต่อการรับรู้" ในหลักสูตรผู้ให้คำปรึกษา
2. การฝึกความไวต่อการรับรู้ ไม่ทำให้ทักษะในการแยกความแตกต่างดีขึ้น
3. ผู้ฝึกให้คำปรึกษา และผู้ฝึกเทศมีทักษะในการสื่อความหมายคล้ายคลึงกัน
4. ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่าง Index of Communication and
Discrimination และ Communication Rating Scale

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม

ความหมายของกลุ่ม

คำว่า "กลุ่ม" (Group) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายในทางจิตวิทยา และจิตวิทยาสังคม

เดวิส (Davis. 1963 : 405) กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์กันโดยมีเป้าหมายร่วมกันอย่างเห็นได้ชัด

กัลลี (Gully. 1963 : 62) กล่าวว่า กลุ่มมีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน แต่กลุ่มจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญสามประการ คือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย
2. ผลของการทำงานจะเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
3. มีสื่อสารทางวาจา (Verbal Communication) หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกวิธีใดวิธีหนึ่ง

บรอดเบรค (Cartwright and Zander. 1968 : 46 citing Brodbeck) กล่าวว่า กลุ่มคือการรวมกันของบุคคลที่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ที่แน่นอนซึ่งกันและกัน และความสัมพันธ์นี้ขึ้นอยู่กับชนิดของกลุ่ม ซึ่ง เลวิน (Cartwright and Zander. 1968 : 47 citing Lewin) ได้ให้ความหมายของกลุ่มต่างไป กล่าวคือ ได้กล่าวว่าความเหมือนหรือความแตกต่างไม่ได้เป็นการตัดสินว่าคนสองคนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน หรือต่างกลุ่มกัน แต่อยู่ที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) หรือการพึ่งพาอาศัยกันในรูปแบบอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ลอเชอร์ (Laeser. 1957 : 5 - 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มไว้ดังนี้

1. มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระหว่างสมาชิกของกลุ่ม
2. มีความมุ่งหมายร่วมกัน
3. มีความสัมพันธ์กันในเชิงหน้าที่
4. มีอำนาจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความสมัครใจ
5. มีความสามารถที่จะกำหนดทิศทางของกลุ่มได้

จากความหมายที่นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยา กล่าวไว้หลายประเด็นพอจะสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน โดยมีการติดต่อเกี่ยวข้อกัน (Interaction) และมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน นั่นคือ กลุ่มทางจิตวิทยาสังคมจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีคนตั้งแต่สองคนมารวมกัน
2. ทุกคนมีการติดต่อเกี่ยวข้องหรือปฏิสัมพันธ์กัน
3. มีจุดมุ่งหมายในการทำงานอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. ทุกคนมีพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของตน

ทฤษฎีและวิธีการในการศึกษาพหุกลุ่ม เกิดจากแนวความคิดของ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) นักวิทยาศาสตร์และนักจิตวิทยาสังคมชาวเยอรมัน ได้ทำการศึกษากลุ่มในแง่พฤติกรรมของมนุษย์ และเรื่องพหุกลุ่ม เป็นผู้ก่อตั้งศูนย์วิจัย และอยู่ที่สนใจในเรื่องกลุ่มต่อมา คือ โรเจอร์ (Rogers) ซึ่งได้ศึกษาถึงประสบการณ์ภายในกลุ่ม ดังนั้น นับจากปี ค.ศ. 1949 จึงได้มีผู้นำหลักการของพหุกลุ่มไปใช้ในการฝึก มนุษยสัมพันธ์ และความเป็นผู้นำ เพื่อแก้ปัญหาและสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในกลุ่ม รวมทั้งการพัฒนาบุคคลภาพ และบำบัดผู้ป่วยทางจิต รวมทั้งในวงการศึกษาด้วย

ผู้ริเริ่มนำเรื่องกลุ่มมาใช้ในการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของประเทศไทย คือ ดร. ทิ欒นา แชมมณี และได้ให้ความหมายของคำว่า กลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นวิทยาการที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของคนในกลุ่ม และกระบวนการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ตลอดจนการพัฒนาตนเอง (ทิ欒นา แชมมณี 2522 : 20)

พนม ลิ้มอารีย์ (พนม ลิ้มอารีย์ 2522 : 2) ได้ให้ความหมายกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) ว่ามิได้มีความหมายว่าสมาชิกแต่ละคนของกลุ่มจะต้องทำอะไรเหมือนกัน หรืออย่างเดียวกัน แต่หมายถึงการที่สมาชิกแต่ละคนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนอื่น และจากการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันนี้เองที่ทำให้ "กลุ่มสัมพันธ์" ต่างไปจากการที่คนอยู่รวมกัน และทำอะไรเหมือนกันไปหมด และที่สำคัญ คือ กลุ่มจะต้องมีการเคลื่อนไหว นั่นคือ สมาชิกแต่ละคนมีการเปลี่ยนแปลง

หลุย จาปาเทค (หลุย จาปาเทค 2522 : 48) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์ คือ วิชาที่ว่าด้วยความเคลื่อนไหวของกลุ่มไปตามธรรมชาติของกลุ่ม หรือกลไกใด กลไกหนึ่งวิธีใดวิธีหนึ่ง โดยจะมีแรงผลักดันหรืออิทธิพลบังคับจากภายในและภายนอก

วินิจ เกตุขำ และ คมเพชร สัตร์กัญกุล (วินิจ เกตุขำ และ คมเพชร สัตร์กัญกุล 2522 : 14) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่ม (Group Process) หมายถึง ที่รวมแห่งประสบการณ์ของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ที่มาพบปะสังสรรค์กัน ด้วยความรู้สึกพึงพอใจในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เรียกว่าเกิดการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ซึ่งจะช่วยให้กันพบวิธีแก้ปัญหาที่น่าพอใจร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน

ทองเรียน อมรย์กุล (ทองเรียน อมรย์กุล 2521 : 26) กล่าวถึง เทคนิคของกลุ่มสัมพันธ์ว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นชุดของเทคนิคที่มุ่งสร้างเสริมทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์และเปลี่ยนทัศนคติรวมทั้งพฤติกรรมของบุคคลเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม เทคนิคย่อยที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์ คือ การสวมบทบาท การส่งผลย้อนกลับ การสังเกต การอภิปราย แก้ปัญหา การตัดสินใจของกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งคล้ายคลึงกับความหมายที่ คาร์ทไรท์ และ แซนเดอร์ (Cartwright and Zander. 1960 : 4) ซึ่งกล่าวว่า พลังกลุ่ม เป็นวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม เช่น การแสดงบทบาทจำลอง การอภิปราย การให้ข้อวิจารณ์แก่กัน การฝึกทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ การสังเกต

บอนเนอร์ (Bonner. 1959 : 10) เห็นเรื่องพลังภายในกลุ่มว่าเป็นแรงผลักดันที่เกิดจากการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์ การสื่อสารและปรับตัวเข้าหากัน

เรกอน และ เชเพิร์ด (Ragon and Shepherd. 1971 : 197) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์ คือ การศึกษาธรรมชาติของกลุ่มที่เกิดขึ้นขณะที่มนุษย์ทำงานร่วมกัน มุ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกทุกคน ตลอดจนความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มโดยใช้การอภิปราย การเตรียมการ และการประเมินผลงานร่วมกัน สมาชิกทุกคนจะได้ทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ พจนานุกรมความเข้าใจ เกี่ยวกับจิตวิทยา และศัพท์เฉพาะจิตวิเคราะห์ (A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Terms) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการที่ใช้กลุ่มในการแก้ปัญหา หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน โดยการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้นเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

แทรกเลอร์ และ นอร์ธ (Traxler and North. 1957 : 320) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่พึงได้รับ ได้แก่ การศึกษากิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน
3. เพื่อเป็นรากฐานในการนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล
4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา ความเจริญงอกงามของบุคคลและของกลุ่ม

บัททอน (Button. 1974 : 1 - 2) กล่าวว่า การเป็นมนุษย์ย่อมต้องสื่อสารและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งหมายถึงเราต้องอยู่ในสังคม เพราะเราไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังได้ เราต้องดูปฏิกริยาจากคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ เราจึงจะมีพัฒนาการและความเจริญงอกงามขึ้น กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนาโดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น การศึกษากิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสวมบทบาท ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะพยายามช่วยกลุ่ม และช่วยบุคคลแต่ละคน เพื่อทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

วินิจ เกตุขำ และ คมเพชร ศีตรัตกุล (วินิจ เกตุขำ และ คมเพชร ศีตรัตกุล 2522 : 170 - 172) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า เพื่อนำมาพัฒนาบุคคลโดยอาศัยผู้ศึกษากิจกรรมกลุ่มที่มีความสามารถ ตลอดจนรู้กระบวนการของการศึกษากิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี สาเหตุที่เราใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคคลนั้นก็เพราะการเรียนรู้ โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ บุคคลจะได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากจะได้ปฏิบัติแล้วยังเกิดความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นด้วย ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจะทำให้บุคคล ซาบซึ้งประทับใจมากกว่าการที่ละสอนบุคคลให้มีการพัฒนาตนเอง โดยใช้วาจาเพียงอย่างเดียว จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มอาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่มจะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น เช่น ได้รับความสามารถบางประการของตน รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกิริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้

2. เพื่อใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกลุ่มกัน ก็ย่อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้ และรู้จักซึ่งกันและกันดีขึ้น

3. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

การจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านใดแก่สมาชิกขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายว่าต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ในด้านใดก็จัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

โรเจอร์ (Rogers. 1973 : 5) ได้แบ่งลักษณะของกลุ่มต่าง ๆ ไว้ตามลักษณะของจุดมุ่งหมายดังนี้

T-Group เป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นด้านมนุษยสัมพันธ์และในเวลาต่อมา กลับมีการปฏิบัติกว้างขวางนั้นมาก

Encounter Groups หรือ Basic Encounter Group มุ่งเน้นความเจริญงอกงามของบุคคล และการปรับปรุงการสื่อสารระหว่างบุคคล รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยใช้กระบวนการให้ประสบการณ์

สิ่งอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมกลุ่มที่ใช้ในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล ครั้งนี้มีความคล้ายคลึงกับ Encounter Group และการฝึกความไวต่อการรับรู้ ซึ่งมุ่งฝึกฝนประสาทเครื่องรับทุกชนิด ที่ใช้ในการค้นหา และรับรู้ความรู้สึกที่มีอยู่ในการค้นหา (ผู้วิจัย ทรสภักดิ์ 2521 : 3) วัตถุประสงค์ของ Sensitivity Training มักจะใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้น การปฏิบัติการของกลุ่มจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มพัฒนา ความรู้ซึ่งถึงกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เขาสามารถปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มได้เต็มที่ และมีทักษะในการร่วมมือในกลุ่ม (Handerson. 1974 : 259)

โกเลมบิวสกี และ บลัมเบิร์ก (Golembiewski and Blumberg. 1972 : 259 - 260) กล่าวว่า การฝึกกลุ่มแบบฝึกความไวต่อการรับรู้ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจาก

การปฏิบัติดังนี้

1. มีการสร้างสังคมแบบย่อ
2. มีการให้คำแนะนำ กระบวนการทำงาน เพื่อค้นคว้าสำรวจ และทดลองเกี่ยวกับ

พฤติกรรม

3. การแนะนำทำให้เกิดการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น
4. บรรยากาศก่อให้เกิดการเรียนรู้และความปลอดภัย

พลังกลุ่มและผลของการจัดกลุ่ม

เมื่อบุคคลรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แล้วจะมีพลังกลุ่มเพราะแนวความคิดทางกลุ่ม ถือว่าความแตกต่างของสมาชิกไม่ว่าจะด้านความฉลาด ด้านความเข้าใจ จะมีคุณค่าต่อกลุ่ม เมื่อมีการรวมกลุ่มเมื่อใดก็จะทำให้เกิดพลังกลุ่มแน่นอน (วินิจ เกตุขำ และ คมเพชร สัตร์คู่สกุล)

พิชัย วรกรวิน (พิชัย วรกรวิน 2522 : 145 - 151) ได้กล่าวถึงผลของการจัดกลุ่มไว้ว่า เมื่อใดก็ตามที่มีการเข้าร่วมกลุ่ม และสมาชิกมีสัมพันธภาพพึ่งกันและกัน มีการกระทำร่วมกัน จะเปิดโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจตนเอง นอกจากนี้ประสิทธิภาพของกลุ่มยังมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติของตนเองด้วย เพราะกลุ่มย่อมมีอิทธิพลต่อสมาชิกทุกคน และยังจะช่วยปลูกฝังพัฒนาการแห่งตนให้เกิดขึ้นอีกด้วย เช่น พัฒนาการในด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น มารยาทในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเป็นผู้นำโดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้รับจากกลุ่ม (พนม สิมอารีย์ 2522 : 6) ลำดับชั้นของกระบวนการกลุ่ม (เยาวพา เดชะคุปต์ 2522 : 228 - 231)

ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม ซึ่งแบ่งเป็นสี่ระยะ ดังนี้

1. ระยะการมีส่วนร่วม ผู้เรียนจะเข้ามีส่วนร่วมของผู้เรียนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่ม และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ หรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ในการทำกิจกรรมจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านดังนี้ คือ

1.1 ทางด้านร่างกาย การมีส่วนร่วมในด้านนี้ ได้แก่ การที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การค้นคว้าสืบสวน สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา

1.2 ทางด้านจิตใจ คือ การที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติ ความรู้สึกและอารมณ์ที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาได้เป็นอย่างดี

1.3 ทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การที่ผู้เรียนเกิดการเห็นจริงหรือประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และการสร้างแนวคิดซึ่งจะทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ขึ้นด้วยตนเอง

1.4 ทางด้านสังคม คือ เมื่อผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มก็จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น กล่าวคือ จะเกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น

๑. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ การเรียนรู้ นั่นทั้งที่ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

๒. ระยะสรุป และประยุกต์หลักการ ระยะนี้ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง และนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเอง ซึ่งจะทำให้สองลักษณะ คือ

๓.๑ การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือการพัฒนาตนเอง ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนสร้างเสริมความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการปรับปรุง และควบคุมธรรมชาติ และสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ระยะเวลาประเมินผล ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนและกลุ่ม จากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ

การวิจัยในประเทศ

กิตินา เทียนเล่น ได้เขียนวิทยานิพนธ์ ปรญญาเอกของมหาวิทยาลัยอาริโซนา สหรัฐอเมริกา เรื่อง "แบบตัวอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย" (A Model for Pre-Service Teacher Training in Human Relations for Thailand) ทำให้มีผู้สนใจในเรื่องกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในประเทศไทย หลังจากผลงานวิจัยนี้ได้รับผลสำเร็จพอสมควร (กิตินา เทียนเล่น 2518 : 28 อ้างอิงมาจาก กิตินา เทียนเล่น)

ในปี 2517 กิตินา แยมมณี ได้ทำการวิจัยเรื่องการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ และการรับรู้ สำหรับครู จากสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างประยาการที่พัฒนาที่เด่นชัดในด้านการเปิดเผยตนเอง ยอมรับตนเอง และยอมรับความคิดเห็น รับฟังคำวิจารณ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเองมากขึ้น หลังจากนั้น 3 - 6 เดือน ยังพบว่า ผู้รับการอบรมมีพัฒนาตนเองในด้านความเชื่อมั่นตนเอง

ในปี 2520 กิตินา แยมมณี ได้จัดทำโครงการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับผู้นำชุมชน อันประกอบด้วยตำรวจตระเวนชายแดน ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น และผู้บริหารจากราชการส่วนต่าง ๆ ปรธานลูกเสือชาวบ้านรุ่นต่าง ๆ และบุคคลอื่น ๆ เป็น พ่อค้า นักธุรกิจ แพทย์ ครู พ่อบ้าน แม่บ้าน เป็นต้น ผลจากการอบรมครั้งนี้พบว่า จากการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดทักษะ และทัศนคติ ส่วนบุคคลระหว่างก่อนและหลังอบรม มีคะแนนพัฒนาการทางทักษะ และทัศนคติส่วนบุคคลหลังการอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรม และในปีเดียวกันนี้ การเกาะแห่งชาติ

ได้จัดการฝึกอบรมแบบ Sensitivity Training แก่พนักงานของฝ่ายจัดการทรัพยากรมนุษย์
ผลจากการอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ดีขึ้น และดีขึ้น
มาก 47.83 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ ด้านการพัฒนาด้านตนเองแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมยังมีความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะซึ่งสนับสนุนให้เห็นความสำเร็จของโครงการฝึกอบรม เช่น จะทำให้หน่วยงาน
ดีขึ้น เนื่องจากทุกคนรู้ข้อบกพร่องของตนเอง และพยายามที่จะแก้ไขปรับตัว เพื่อให้เข้ากันได้กับ
ในการทำงาน ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านการติดต่อประสานงาน ด้านการสื่อสารความหมาย
การติดต่อสื่อสารทางอ้อม ทำให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น อันจะช่วยให้เกิดความสะดวกใน
การติดต่อประสานงานกันภายในองค์กร

๖. พันธนา ภาคบงกช (พันธนา ภาคบงกช 2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสอน
สังคมศึกษาหน่วยต้นคำของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีการแบบกลุ่มสัมพันธ์ ผลปรากฏว่า
นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบกลุ่มสัมพันธ์ มีพัฒนาการทางมนุษยสัมพันธ์ และสัมฤทธิ์ผลทาง
การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ และมีทัศนคติที่ดีขึ้น และปรากฏว่าทัศนคติของนักเรียนช่วยพัฒนาขึ้น
ทุกกลุ่ม

งานวิจัยในต่างประเทศ

ไรท์ (Wright. 1972) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของกลุ่ม
ความพอใจในผลงานของกลุ่ม รวมทั้งความพอใจทางด้านอารมณ์ของสมาชิกในกลุ่ม เกี่ยวกับ
การทำงานซึ่งมีผู้นำการอภิปรายกลุ่มสองประเภท ประเภทกลุ่มเป็นศูนย์กลาง และผู้นำของกลุ่ม
เป็นศูนย์กลาง ให้เวลาอภิปรายครั้งละ 20 นาที ผลจากการสังเกตและการวิเคราะห์ข้อมูล
จากแบบสอบถามปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้นำทั้งสองแบบต่อกระบวนการทำงาน
แบบกลุ่ม ความพอใจในผลงานของกลุ่ม และความพอใจในทางด้านอารมณ์ของสมาชิกในกลุ่ม

เล็กซ์ (Lex. 1973 : 6093) ได้ทำการศึกษาด้วยการทดลองกับนักศึกษาปีที่ 1
ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในรัฐอินเดียนาให้กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบเก่า กลุ่มทดลอง
ใช้วิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลจากการทดสอบก่อนสอนและหลังสอนพบว่า
ไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มทดลองมีความพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับ

วโรธ (Withrow. 1977) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเพคหญิงหรือชายที่มีความสามารถมากกว่ากันในเรื่องการสื่อสารโดยใช้กลุ่มนักศึกษาในระดับวิทยาลัย เป็นชาย 30 คน หญิง 30 คน ใช้แบบสอบถามทัศนคติ หลังจากนั้นนักวิจัยทั้งหมดถูกแบ่งเป็นสี่กลุ่ม แล้วให้เล่นบทบาทกัน โดยมีผู้สังเกตการณ์ พบว่า เพคชายมีลักษณะการพูดเด่นกว่าเพคหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทักษะในการสื่อสารเป็นความสามารถของมนุษย์ที่สำคัญที่สุด เนื่องจากมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันสังคม และทักษะนี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการตั้งใจฝึกฝน (Logan and Blochman. 1965 : 18 - 21) และในปัจจุบันเป็นที่สนใจทั่วไปในเรื่องของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกคนเล็งเห็นประโยชน์ของการสื่อสาร ดังนั้น ในงานด้านบุคลากรจึงได้มีการที่จะปรับปรุงนิสัยในการสื่อสารของบุคคล โดยการเสนอให้มีการจัดอบรมต่าง ๆ เพื่อช่วยในด้านการพัฒนาการสื่อสาร เช่น มีการอบรมแบบกลุ่มเผชิญหน้า (T-Group) เพื่อช่วยให้การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพขึ้น (Anderson. 1972 : 16 - 17) และ ฟิลลิปส์ (Phillips. 1970 : 96 - 97) ได้สนับสนุนเรื่องนี้ว่า การฝึกฝนทักษะการสื่อสารเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์โดยเฉพาะการฝึกโดยการใช้อีกกลุ่ม

จากทฤษฎี เอกสาร และการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นการพัฒนาความเจริงงอกงามหลายด้าน และอาจนำไปใช้ในการพัฒนาการสื่อสารได้

X สัมมัตฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มก่อนและหลังการฝึกแตกต่างกัน
2. การสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับข้อค้นพบแตกต่างกัน

X กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ปีการศึกษา 2524 ซึ่งเลือกตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย จำนวนทั้งสิ้น 40 คน เป็นชาย 14 คน หญิง 26 คน หลังจากนั้น กลุ่มตัวอย่างถูกจัดเข้ารับการทดลอง ตามแบบแผนการวิจัย แบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design โดยมีจำนวนนักเรียนในแต่ละกลุ่มจำนวนเท่า ๆ กัน โดยวิธีสุ่มสุ่มออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 จำนวนสมาชิกในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เพศ \ กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	รวม
หญิง	12	14	26
ชาย	8	6	14
รวม	20	20	40

X เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ เครื่องมือดังต่อไปนี้

1. โปรแกรมในการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างเนื้อหาและกิจกรรมกลุ่มจากทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียนและทำการวิจัยไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมให้เหมาะสมกับการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล

1.2 สร้างโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายในการทำการวิจัย ครั้งนี้ แล้วนำโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางกระบวนการกลุ่มตรวจสอบในเรื่อง ความสอดคล้องของกิจกรรมกับจุดมุ่งหมาย

1.3 ผู้วิจัยนำโปรแกรมนี้มาทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดราชบุรี เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปดำเนินการ วิจัยต่อไป

X ตัวอย่างโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ปฐมนิเทศ

- จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้สมาชิกเข้าใจระเบียบวิธีการและความมุ่งหมายในการเข้ากลุ่ม
- จำนวนสมาชิก : 20 คน
- เวลา : 1 ชั่วโมง
- อุปกรณ์ : โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
- วิธีการ : 1. สมาชิกและผู้ดำเนินกิจกรรมหนึ่งเป็นวงกลม
2. ผู้ดำเนินการชี้แจง อธิบายรายละเอียด แจกโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
3. สมาชิกซักถามปัญหาที่ไม่เข้าใจ
4. สรุปและปิดการปฐมนิเทศ

ครั้งที่ 1 การสร้างความคุ้นเคย

- จุดมุ่งหมาย : เพื่อสร้างความคุ้นเคยในหมู่สมาชิก และสร้างบรรยากาศในการเข้าร่วมกลุ่ม ให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นกันเอง

จำนวนสมาชิก : 20 คน

กิจกรรมที่ใช้ : 1. กิจกรรมคุยกันเป็นคู่
2. กิจกรรมสั้นคือใคร

อุปกรณ์ : 1. กระดาษตัดเป็นรูปหัวใจผ่าซีกเป็น 2 ส่วน จำนวนเท่ากับสมาชิกในกลุ่ม
การผ่านี้แต่ละคู่จะผ่าไม่เหมือนกัน
2. กระดาษขนาด 8 × 11 นิ้ว เข้มหมุด ดินสอ

วิธีการ : กิจกรรมคุยกันเป็นคู่

1. ผู้ดำเนินการแจกรูปหัวใจที่ผ่าซีกออกเป็น 2 ส่วน โดยให้แต่ละคนมี 1 ส่วน และไปหาคนที่มีส่วนที่จะเข้ากับของตนแล้วเป็นรูปหัวใจที่สมบูรณ์
2. เมื่อพบคู่ของตนแล้ว ให้นั่งคุยกับคู่ของตนห้านาที เรื่องที่คุย คือ ให้เขา รู้จักเรา ในสิ่งที่เขาไม่รู้จัก
3. ให้สมาชิกกลับเข้านั่งเป็นวงกลมให้แต่ละคู่รายงานถึงสิ่งที่ตนได้ทราบจากเพื่อน
4. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันอภิปรายและสรุปถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

กิจกรรมสั้นคือใคร

1. ผู้ดำเนินการแจกกระดาษ เข้มหมุด และดินสอให้สมาชิก และให้เวลา 10 นาที ในการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองที่สำคัญห้าข้อ บนหัวกระดาษ ให้ทุกคน เขียนตัวอักษรโต ๆ ขนาด 1 นิ้ว ว่า "สั้นคือใคร"
2. เมื่อหมดเวลาให้สมาชิกสลับกระดาษที่เขียนเรียบร้อยแล้วตัดไว้กับหน้าอกเสื้อของผู้เล่นแต่ละคน
3. เปิดเพลงเบา ๆ เป็นแบบกราวน์ สมาชิกเดินไปรอบ ๆ ห้องโดยไม่มีการพูดจากัน
4. ผู้ดำเนินการแนะนำให้สมาชิกย้ายที่จากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งในทุก ๆ 2 นาที เพื่อพบสมาชิกอื่น ๆ ด้วย
5. ให้สมาชิกกลับไปสนทนากับบุคคลที่ตนสนใจ 2 - 3 คน ใช้เวลาสนทนากัน 3 - 5 นาที

2. แบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคล

ผู้วิจัยได้ดัดแปลงแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลจาก Interpersonal Communication Inventory ของ ดร.บิเอนเวนู จ. เบียงเวนู (Bienvenu, 1974 : 97 - 111) เป็นลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับการสื่อสารใน ชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคม จำนวน 40 ข้อ โดยรวบรวมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงลักษณะ ของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อผู้ตอบให้คำตอบ ซึ่งผู้วิจัยได้บุคคลที่จะสามารถ สื่อสารได้ดี คือ

- 2.1 การรับโน้ตจากแหล่งต้นกำเนิดมา
- 2.2 ความสามารถในการฟัง
- 2.3 การแสดงความรู้สึกและความเห็น
- 2.4 ความสามารถในการควบคุมการแสดงออกของอารมณ์
- 2.5 การเปิดเผยตนเอง

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและได้นำไปหาค่าความ เชื่อใน หักจwab กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัตนราชกุลบุรีราษฎร์ ค่าความ เชื่อใน หักจwab .70

ลักษณะของแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคล

แบบประเมินนี้เป็นมาตราการตัดสินกับจากมากไปหาน้อย ซึ่งแสดง เป็นตัวอากังขนี้

ค่าใช่เลย

โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่า เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวท่านมากหรือน้อยครั้ง เพียงใด ให้ทำเครื่องหมาย 1/ ลงในช่องที่เป็นคำตอบของ ท่าน

ตัวอย่าง

(0) ในการพูดคุย เธอสามารถหาคำพูดได้ตรงกับความรู้สึก
ที่ต้องการพูดหรือไม่

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
✓			

แสดงว่านักเรียนหาคำพูดได้ตรงกับความรู้สึกที่ต้องการจะพูดได้มากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมินนี้ ให้คะแนนแต่ละข้อความกำหนดน้ำหนักตัวเลือก
ในช่องต่าง ๆ แบบน้ำหนักสัมพัทธ์ (Arbitrary Weight Method) โดยแต่ละตัวเลือกมีน้ำหนัก
เป็น 4, 3, 2, 1

ข้อความที่เป็นข้อความทางบวก (Positive Statement) การให้คะแนนจะเป็นดังนี้
มากที่สุด ให้ 4 มาก ให้ 3 น้อย ให้ 2 และ น้อยที่สุด ให้ 1 ซึ่งได้แก่ข้อต่อไปนี้ 1, 2, 3,
5, 7, 11, 12, 14, 15, 19, 20, 23, 26, 28, 29, 31, 32, 34, 36, 38, 40

ข้อความที่เป็นข้อความทางลบ (Negative Statement) การให้คะแนนเป็นดังนี้
มากที่สุด ให้ 1 มาก ให้ 2 น้อย ให้ 3 และ น้อยที่สุด ให้ 4 ซึ่งได้แก่ข้อต่อไปนี้ 4, 6, 8,
9, 10, 13, 16, 17, 18, 21, 22, 24, 25, 27, 30, 33, 35, 37, 39

3. โปรแกรมการให้ข้อสังเกต ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อสังเกตต่าง ๆ ขึ้น โดยสัดให้จิตมุ่งหมาย
สอดคล้องกับโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการสื่อสารระหว่าง
บุคคล และได้นำข้อสังเกตที่รวบรวมขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบดูว่าตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
หรือไม่ แล้วจึงนำไปดำเนินการวิจัยต่อไป

การหาความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

1. การสร้างโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มหาความเที่ยงตรงแบบประจักษ์ชัด (Face
Validity) โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องกิจกรรมกลุ่มเป็นผู้ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้อง

ของกิจกรรมกับจุดมุ่งหมาย

2. ทำ Pilot Study กับกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา เพื่อหาข้อบกพร่องการดำเนินการฝึกตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มและแก้ไขปรับปรุง

3. ความเชื่อมั่นของแบบประเมิน การสื่อสารระหว่างบุคคล ตรวจสอบโดยการนำเอาแบบประเมินนี้ไปทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัตนราชกุลบำรุง จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน และนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Coefficient Alpha (Cronbach, 1972 : 126) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน ทั้งฉบับ เท่ากับ .70

X การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยที่เรียกว่า Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
R_E	O_{1E}	X	O_{2E}
R_C	O_{1C}	~X	O_{2C}

การทดลองได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. การทดสอบครั้งแรก (Pretest) ให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคล
2. ขั้นการทดลอง ดำเนินการฝึกกิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมที่วางไว้ ส่วนกลุ่มควบคุมได้เรียนรู้ จากข้อสังเกตตามโปรแกรมการให้ข้อสังเกต

3. การทดสอบครั้งหลัง (Posttest) ให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลภายหลังจากการฝึกตามโปรแกรมเรียบร้อยแล้ว
4. นำแบบประเมินทั้งสองครั้งมาตรวจให้คะแนน
5. นำคะแนนดิบที่ได้จากแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลวิเคราะห์หาตามวิธีการทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินค่าการสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งฉบับ โดยใช้สูตร Coefficient Alpha (Cronbach. 1972 : 126)

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบประเมินทั้งฉบับ
	S_i^2	แทน	ค่าความแปรปรวนรายข้อ
	S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของแบบประเมินทั้งฉบับ
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของค่าความแปรปรวนรายข้อ

2. เปรียบเทียบความแตกต่าง การสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มก่อนและหลังการฝึก โดยใช้สูตร t-test (ลัวัน ลำยยต์ และ ชังคณา ลำยยต์ 2522 : 220)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ	$\bar{D}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง
	$S_{\bar{D}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ $\bar{D}$

3. เปรียบเทียบความแตกต่างการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ใช้สูตร t-test (ลิ้น ส่ายยศ และ อังคณา ส่ายยศ 2522 : 217)

$$t = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

เมื่อ $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ 1, 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 2 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการเล่นอนผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้กำหนดสัญลักษณ์ขึ้นไว้ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถามก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
$\bar{D}$	แทน	รายเฉลี่ยของความแตกต่างของคะแนนจากแบบสอบถามก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution

ในการวิจัยครั้งนี้มีการแปลความหมายของคะแนนดังนี้

120 - 159	หมายถึง	ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลค่อนข้างสูง
80 - 119	หมายถึง	ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลปานกลาง
40 - 79	หมายถึง	ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลต่ำ
1 - 39	หมายถึง	ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลต่ำมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเล่นตามลำดับขั้นดังนี้

1. ระดับความสามารถการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนก่อนการทดลอง
2. เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
3. เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม
4. เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ระดับความสามารถการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนก่อนการทดลอง
การหาค่าระดับความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ ผู้วิจัยได้คำนวณค่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนการทดลองปรากฏผลตามตาราง 3

ตาราง 3 ระดับความสามารถการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S^2
กลุ่มทดลอง	109.9	85.8847
กลุ่มควบคุม	112.65	96.5547

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 ปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 109.9, 112.65$) แต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มจะมีความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลสูงกว่ากลุ่มทดลอง (กลุ่มควบคุม $\bar{X} = 112.65$) และช่วงความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าใกล้เคียงกัน แต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มจะมีความสามารถแตกต่างกันมากกว่ากลุ่มทดลอง ($S^2 = 96.5547, 85.8847$)

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลอง
ของกลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนและหลังการทดลอง
ของนักเรียนกลุ่มทดลองมาเปรียบเทียบความแตกต่างกัน และใช้ t-test ทดสอบความแตกต่าง
ปรากฏผลตามตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลองของ
กลุ่มทดลอง

N	$\bar{D}$	S_D^2	t
20	18.55	80.3658	9.2542**

$$**t_{.01}(19) = 2.861$$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลอง
ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การฝึก
กิจกรรมกลุ่มสามารถทำให้นักเรียนมีการสื่อสารระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลอง
ของกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนและหลังการทดลองของ
นักเรียนกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบความแตกต่างกัน และใช้ t-test ทดสอบความแตกต่าง
ปรากฏผลตามตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

N	$\bar{D}$	S_D^2	t
20	4.15	29.1868	3.4354**

$$t_{.01}(19) = 2.861$$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการให้ข้อสันเทศสามารถทำให้นักเรียนมีการสื่อสารระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้นำคะแนนผลต่างของการประเมินก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบความแตกต่างกัน และใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างปรากฏผลตามตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	20	18.55	80.3656	5.9975**
กลุ่มควบคุม	20	4.15	29.1868	

$$t_{.01}(38) = 2.704$$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการสื่อสาร
ระหว่างบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.704$) แสดงว่าการใช้
กิจกรรมกลุ่มและการให้ข้อเสนอแนะมีผลต่อการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลแตกต่างกัน

สรุป อภิปรายผล และข้อ เสนอแนะ

* ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มก่อนและหลังการฝึก
2. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับข้อสังเกต

* สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มก่อนและหลังการฝึกแตกต่างกัน
2. การสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับข้อสังเกตแตกต่างกัน

> วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 40 คน ซึ่งเลือกมาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจาก Interpersonal Communication Inventory ของ ดร.มิลลาต เจ. เบียงเวอญ (Millard J. Bienvenu) ซึ่งมีจำนวน 40 ข้อ และผู้วิจัยได้นำไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัตนราชกุลบุรีราษฎร์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 100 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .70

2.2 โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มและโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มประกอบด้วยการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ 10 ครั้ง

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะประกอบด้วยการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ 10 ครั้ง

ทั้งสองโปรแกรมมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ การสร้างความคุ้นเคย การมองเห็น

ความสำคัญของการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การสื่อสารโดยการไปทำทาง การรู้จักตนเองและมองเห็นคุณค่าของตนเอง การแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น การควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสม การเปิดเผยตนเอง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3. การดำเนินการวิจัย

3.1 นำแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลไปให้ทำทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.2 กลุ่มทดลองดำเนินการฝึกกิจกรรมกลุ่มตามโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มควบคุม ดำเนินการให้ข้อเสนอแนะตามโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ทั้งสองกลุ่มดำเนินการในวันและเวลาเดียวกัน

3.3 นำแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลไปให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทำอีกครั้งหนึ่ง

ภายหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มและการให้ข้อเสนอแนะเรียบร้อยแล้ว

3.4 นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลมาวิเคราะห์ตามวิธีการ

ทางสถิติ

4. การสกัดกระทำกับข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกกิจกรรม

กลุ่ม ใช้ t-test

4.2 เปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มที่

ได้รับข้อเสนอแนะ ใช้ t-test

สรุปผลการศึกษาครั้งนี้ว่า

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจะสรุปเป็นผลการศึกษาครั้งนี้ว่าดังต่อไปนี้

1. นักเรียนในกลุ่มที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับข้อเสนอแนะ ก่อนการทดลอง ต่างก็มีความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง แต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลสูงกว่ากลุ่มทดลอง และช่วงความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าใกล้เคียงกัน แต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มจะมีความสามารถแตกต่างกันมากกว่ากลุ่มทดลอง

2. การสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มก่อนและหลังการฝึกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะก่อนและหลังการได้รับข้อเสนอแนะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การสื่อสารของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการทดลองโดยมีจุดมุ่งหมายสองประการ คือ

1. เป็นการทดลองใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมซึ่งประกอบด้วยการฝึกด้วยกิจกรรมต่าง ๆ 10 ครั้ง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น เพื่อศึกษาผลของการฝึกกิจกรรมที่มีต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยเปรียบเทียบผลของคะแนนจากแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มว่าแตกต่างกันหรือไม่

จากการศึกษานักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้การฝึกกิจกรรมกลุ่มโดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม แล้วนำคะแนนของทั้งสองครั้งมาหาคะแนนเฉลี่ยปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองซึ่งก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับมีความสามารถปานกลาง (109.9) แต่เมื่อได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมีความสามารถสูง (128.45) และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ t-test พบว่าแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มมีผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนตามลัทธิฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับคำกล่าวของฟิลลิปส์ ที่ให้การสนับสนุนในเรื่องนี้ว่า การฝึกฝนทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ โดยเฉพาะการใช้กลุ่ม (Phillips. 1970 : 96 - 97) ซึ่ง โลแกน และ บล็อกแมน กล่าวไว้เช่นกันว่า ทักษะในการสื่อสารเป็นความสามารถของมนุษย์ ที่สำคัญที่สุด เนื่องจากมนุษย์ต้องอยู่ร่วมในสังคม และทักษะนี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน (Logan and Blochman. 1965 : 18 - 21) และในปัจจุบันเป็นที่สนใจทั่วไปในเรื่องของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ บุคคลทั่วไปเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการสื่อสาร ดังนั้น ในงานด้านบุคลากรจึงได้มีการปรับปรุงนิสัยในการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยการเสนอให้มีการจัดอบรมต่าง ๆ เพื่อช่วยในด้านการพัฒนาการสื่อสาร เช่น มีการอบรมแบบกลุ่มเผชิญหน้า (T-Group) เพื่อช่วยให้การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพขึ้น (Anderson. 1972 : 16 - 17)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิพนานา แยมมณี (ทิพนานา แยมมณี 2522 : 31 - 38) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับผู้เข้าชุมชน โดยจัดการอบรมขึ้นเสด็จครั้งกับผู้นำชุมชนเสด็จกลุ่ม ด้วยการใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมครั้งละ 2 - 3 วัน ใช้แบบวัดทักษะและทัศนคติ ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างห้ากลุ่มในจำนวนเสด็จกลุ่ม มีคะแนนพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลหลังการอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่า การอบรมกลุ่มสัมพันธ์ครั้งนี้สามารถพัฒนาในเรื่องของการสื่อความหมาย การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การช่วยเหลือผู้อื่น และการพัฒนาจุดนิสัยของตนเองได้ขึ้นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฟียงใจ สิ้นธนาคร ที่ทำการวิจัยผลของการฝึกความไวต่อการรับรู้ที่มีต่อทักษะและทัศนคติบุคคล โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 33 คน กลุ่มควบคุม 33 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการสำนักงานความสะอาด กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า หลังการฝึกกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะและทัศนคติสูงขึ้น โดยมีทัศนคติเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น การเปิดเผยตนเอง ทักษะในการสื่อความหมาย การทำงานกลุ่ม และการแก้ปัญหาสูงขึ้น (เฟียงใจ สิ้นธนาคร 2522 : 85)

2. ผลการเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มและการให้ข้อสังเกตมีผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ได้รับข้อสังเกตจะแตกต่างจากเดิมเมื่อยังไม่ได้รับข้อสังเกตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มที่ได้รับข้อสังเกต ที่เพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางมาเป็นระดับสูง แต่กลุ่มที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มมีแนวโน้มที่มีความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อสังเกต ($\bar{X} = 128.45, 116.75$) ซึ่งก่อนทำการทดลองทั้งสองกลุ่มมีคะแนนความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ในระดับปานกลางแต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มที่มีความสามารถสูงกว่ากลุ่มทดลองเล็กน้อย ($\bar{X} = 112.65, 109.9$) ซึ่งย่อมแสดงและยืนยันได้ว่า การฝึกกิจกรรมกลุ่มนั้นสามารถพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ดีกว่าให้ข้อสังเกต ซึ่งสอดคล้องกับความคิดในเรื่องกิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาพัฒนาบุคคลได้ ถ้าหากผู้จัดกิจกรรมกลุ่มเป็นผู้ที่มีความสามารถ ตลอดจนรู้จักกระบวนการของการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี สาเหตุที่เราใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคคลนั้น ก็เพราะว่าการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ บุคคลจะได้รับประสบการณ์โดยตรง นอกจากจะได้ปฏิบัติแล้วยังเกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ตีใจ เสียใจ สะท้อนใจ ผิดหวัง อาย ฯลฯ ขึ้นด้วย ซึ่งผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจะทำให้บุคคลเข้าใจประทับใจมากกว่าการที่ละมั่งสอนให้มีการพัฒนาโดยการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว (วินิช เกตุขำ และ คมเพชร ชัตรคุญกุล 2522 : 170) และประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้จากการเข้ากลุ่มจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสรเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งการฝึกเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้เป็นอย่างดี (ศึกษา ขมมณี และ เปาวพา เตชะสุปต์ 2522 : 7) นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับการวิจัยของเอลเลียตต์ (Elliott. 1971) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของวิธีการฝึก T-Group ที่มีต่อทักษะในการสื่อความหมายและการเห็นความแตกต่างของผู้รับการฝึกการเป็นผู้ให้คำปรึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาซึ่งฝึกงานการให้คำปรึกษา จำนวน 22 คน พบว่าผู้รับการอบรมมีทักษะในการสื่อความหมายดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ควินเนน และ ฟูลด์ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกความไวต่อการรับรู้ที่มีผลต่อความเข้าใจตนเอง โดยให้การฝึกแบบกลุ่ม ทบทวน ซึ่งให้ทุกคนแสดงกิจกรรม แล่งบทบาทการสื่อสารด้วยคำพูด และการอภิปรายใช้เวลาการฝึก 30 ชั่วโมงติดต่อกัน ผลวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกมีความเข้าใจในตนเองในทางดีขึ้น ด้านความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสามารถในการควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ (Quinand and Fould. 1970 : 145 - 149)

นอกจากนี้ในระหว่างการทำทดลองวิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ สนใจ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งอย่างดียิ่งตลอดโปรแกรม ส่วนกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับข้อสันเท่ห์พบว่า นักเรียนขาดความกระตือรือร้น แต่ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้ารับการให้ข้อสันเท่ห์ดี แต่ในบางครั้งเกิดความเบื่อและไม่ค่อยอยากอ่าน และพบว่าเมื่อถึงครั้งที่ 10 นักเรียนส่วนใหญ่สับสนข้อสันเท่ห์ที่ได้รับจากครั้งแรก ๆ ไป และถ้าเป็นไปได้ นักเรียนในกลุ่มนี้ต้องการเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมากกว่า ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการฝึกกิจกรรมกลุ่มเพิ่มเติมโดยการตอบแบบประเมินผลการฝึกกิจกรรมกลุ่มว่า หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้ นักเรียนส่วนใหญ่พบว่าตัวเองเปลี่ยนไปจากเดิมในด้านการกล้าแสดงความคิดเห็น ทักษะการพูดและการฟัง เปิดเผยตนเอง และมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองดีขึ้น มองเห็นตนเองดีขึ้น และเข้าใจตนเอง สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนได้ดี ซึ่งแสดงว่าการฝึกกิจกรรมกลุ่มนี้สามารถพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลได้อย่างแน่นอน

ข้อควรระวังในการนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้ คือ การฝึกกิจกรรมกลุ่มมิใช่เป็นเกมส์หรือการเล่นที่จะนำไปใช้ได้โดยไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนเพราะจะทำให้ไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเลย และผู้ดำเนินการฝึกกิจกรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการเข้าร่วมกลุ่มบทบาทของผู้นำและสมาชิก รวมทั้งควรจะเป็นผู้ที่มีความสามารถที่ดีบางประการซึ่ง เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การฝึกกิจกรรมกลุ่มประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เช่น มีบุคลิกภาพ

เป็นกันเองเพื่อการสร้างบรรยากาศในกลุ่มให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี มีความสามารถเข้าใจความรู้สึก
ของผู้อื่นได้ดี และที่สำคัญควรจะสามารถในการวิเคราะห์เชื่อมโยงความคิดและสรุปความ
ได้ดี เพื่อช่วยให้สมาชิกสามารถคิดเชื่อมโยงสิ่งที่ได้จากการทำงานกิจกรรมแต่ละครั้งได้ถูกต้องชัดเจน

Xข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้พอจะเป็นยืนยันได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาการสื่อสาร
ระหว่างบุคคลของนักเรียนได้ สิ่งสมควรที่จะส่งเสริมให้มีการใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนานักเรียน
ในเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน

1.2 ผลจากการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงที่นักเรียนอยู่ในระยะวัยรุ่น
ซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมที่จะฝึกในเรื่องของการสื่อสารระหว่างบุคคล ควรสนับสนุนในการเผยแพร่
การใช้กิจกรรมกลุ่ม เช่น ให้ครูแนะแนวทางไปฝึกกับนักเรียนที่มีปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร
ระหว่างบุคคล

1.3 ผู้ให้คำปรึกษา ครูแนะแนวควรนำแบบประเมิน การสื่อสารระหว่างบุคคลไปใช้
เป็นเครื่องมือในการทดสอบ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาในนักเรียนที่มีปัญหาหรือข้อบกพร่องในเรื่อง
ของการปรับตัวได้วิธีหนึ่ง เพื่อที่ว่า มีสาเหตุมาจากความสามารถในด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล
ต่ำหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางที่จะหาทางช่วยเหลือแก้ไขต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

2.1 ควรศึกษาเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคลให้ละเอียด เพื่อจะได้ทราบว่า ตัวแปร
ทาง เพศ อายุ การอบรมเลี้ยงดู ระดับสติปัญญา ว่ามีส่วนทำให้สื่อสารระหว่างบุคคลแตกต่างกัน
หรือไม่

2.2 ควรทดลองใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลกับนักเรียนในระดับ
ประถมศึกษา อุดมศึกษา เพื่อศึกษาว่าจะได้ผลเช่นเดียวกับการทดลองนี้หรือไม่

2.3 เปรียบเทียบเกี่ยวกับช่วงเวลาในการเข้ากลุ่ม เป็น การเข้ากลุ่มสัปดาห์ละ
หนึ่งครั้ง กับการเข้ากลุ่มติดต่อกันทุกวัน แบบไหนจะมีประสิทธิภาพมากกว่ากัน

2.4 ควรจะวิจัยเปรียบเทียบพัฒนาการของการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่มี
ลำดับที่การเกิดต่างกัน เช่น อุกทวงโต คนกลาง คนเล็ก

2.5 ควรจะได้มีการติดตามผลเป็นระยะหลังการทดลอง 1, 3, 6 เดือน เพื่อดู
ประสิทธิภาพของกิจกรรมกลุ่ม

ප්‍රකාශන

บรรณานุกรม

กาญจน์ แก้วทอง การใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อเปลี่ยนมโนภาพแห่งตนของ เด็กวัยรุ่นใน
สถานลงเคราะห์บ้านคีรีธรรมราช วิทยานิพนธ์ บค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2522, 85 หน้า อัดสำเนา

คมเพชร ฉัตรสุณกุล กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เอกสารประกอบการเรียน มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 101 หน้า อัดสำเนา

สันทนา ภาคบงกช การสอนสังคมศึกษาหน่วย ตัวเล้าของชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วย
กระบวนการกลุ่ม วิทยานิพนธ์ บ.ม. อุฬารงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 164 หน้า

ทองเรียน อมรย์กุล กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน แผนกเอกสารการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิมพ์โลก 2521, 186 หน้า

กิตินา แยมมณี รายงานผลการวิจัยเรื่องการฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูจากสถาบัน
ฝึกหัดระดับประถมศึกษา 2519 - 2521, 39 หน้า

กิตินา แยมมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 บุรพาธิสการพิมพ์
2522, 249 หน้า

_____ คู่มือการสังเกตกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่ม 1 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522,
101 หน้า

_____ คู่มือการสังเกตกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับผู้เข้าชุมชน บุรพาธิสการพิมพ์ 2522, 89 หน้า

นวลศิริ เปาโรหิตย์ สันตมาศ ปรีชยานุช และ อรทัย ชื่นมณชัย จิตวิทยาพัฒนาการ
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520, 340 หน้า

บำรุงสุข สีหอำไพ "ศูนย์ประชาชาติ" นิเทศสาร 3(7) : 1 มกราคม 2518

เบรเธลเฮม, บรูโน เพียงความรักเท่านั้นยังไม่พอ แปลโดยยัตติยา กรรณสูต ศุภสภา
2522, 475 หน้า

บัญชา ศิริประมง กิจกรรมสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521, 253 หน้า

- ประภา ภูวน การสื่อสาร เอกสารประกอบคำบรรยาย 2512, 21 หน้า อัดสำเนา
- พจน์ เพ็ญประดิษฐ์ มนุษยสัมพันธ์ เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมข้าราชการกรมแรงงาน 2518, 14 หน้า อัดสำเนา
- พนม ลิ้มอารีย์ กลุ่มสัมพันธ์ กาฬสินธุ์ สันตภัฏก์การพิมพ์ 2522, 120 หน้า
- พิชัย วรกวิน จิตวิทยาสังคม โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด 2522, 175 หน้า
- เพ็ญใจ ลินธนากร ผลของการฝึกความไวต่อการรับรู้ที่มีต่อทักษะและทัศนคติส่วนบุคคล วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 85 หน้า อัดสำเนา
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, คณะนิสิตปริญญาโท การสื่อสารมวลชนกับการศึกษา 2520, 485 หน้า อัดสำเนา
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน วารสารศาสตร์ 23 ปี เฉลียววิทย์การพิมพ์ 2522, 254 หน้า
- ล้วน ล้ายยศ และ อังคณา ล้ายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 วัฒนาพานิช 2523, 286 หน้า
- วิจิตร เกตุชา และ คมเพชร สัตร์ถุภกุล กระบวนการกลุ่ม โอเดียนสโตร์ 2522, 190 หน้า
- วัยศรี จุวะคำ "คนดีมีประสิทธิภาพ" ใน สังคมประชาธิปไตย เอกสารประกอบคำบรรยาย 14 หน้า อัดสำเนา
- สำนักศึกษา, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์ คู่มือการจัดกิจกรรมแนะแนว จงเจริญการพิมพ์ 2522, 181 หน้า
- สำนัก บัณฑิต และคนอื่น ๆ ศัตพจนานุกรมสื่อสารมวลชน (อังกฤษ-ไทย) โครงการส่งเสริมการผลิตตำรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2520, 354 หน้า
- สำนึก บมราช "การสื่อความหมาย" นิเทศสาร 7(2) : 65 - 66 พฤศจิกายน 2521
- สุกัญญา ธีระานิช "สื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์" นิเทศสาร 4(3) : 21 - 23 ธันวาคม 2518
- สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม จิตวิทยาวัยรุ่น พิมพ์ครั้งที่ 4 สำนักพิมพ์แพรววิทยา 2518, 276 หน้า

สุธีรพันธ์ กรสัทย์ Sensitivity Training เอกสารประกอบการฝึกอบรมการพัฒนาองค์การ

แก่ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 4 - 8 กันยายน 2521, อังสาเนา

สุวัฒนา เตชาภิวงศ์ ณ อมรยา "อยากอยู่สภาพดี ต้องรู้จักโกรธ" วารสารเนชั่น

12(92) : 53 - 54 ตุลาคม - พฤศจิกายน 2520, 71 หน้า

อรทัย ชื่นมณีย์ จิตวิทยาสังคมขั้นสูง โรงพิมพ์สังเคราะห์หิมาลัยปากเกร็ด กรมประชาสัมพันธ์กรุงเทพฯ

2519, 238 หน้า

Anderson, Kenneth E. Introduction to Communication Theory and Practice. Cumming Publishing Company, Inc., 1972. 309 p.

Bonner, Hubert. Group Dynamics : Principles and Application. New York, The Ranaid Press Company, 1959.

Button, Leslie. Developmental Group Work with Adolescent. London, University of London Press, Ltd., 1974. 208 p.

Cartwright, Dorwin and Alwin Zander. Group Dynamics. 3rd. ed., New York, Harper and Row Publishers, 1960.

Cronbach, Lee Joseph. The Dependability of Behavioral Measurements Theory of Generalizability for Scores and Profiles. New York, Wiley, 1972. 410 p.

Goembiewski, Robert T. and Blumberg Arthur. Sensitivity Training and Laboratory Approach. 2nd ed., Illinois, F.E. Peacock Publisher, 1976. unpagged.

Davis, Keith. Human Relations at Work. New York, McGraw-Hill Company, 1962.

Edwin, Emery, Phillip H. Ault and Warren K. Agee. Introduction to Mass Communication. 5th. ed., New York, Dodd, Mead Company, Inc., 1973.

Elliott, Glonda Ruth. "The Effect of the Group Method upon the Communication and Discrimination Skills of Counselor Trainees," Dissertation Abstracts International. 32A : 9, 4944 - 4945, 1972.

Good, Carter V. Dictionary of Education. New York, McGraw-Hill Book Company, Inc., 1969. 256 p.

- Gulley, Halbert E. Discussion, Conference and Group Process. New York, Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1960. 388 p.
- Hansen, James C. and others. Group Counseling : Theory and Process. Chicago : Rand McNally College Publishing Company, 1976. 460 p.
- Handerson, George. Human Relations. Norman, University of Oklahoma Press, 1974. 210 p.
- James, Joseph Lex. "Attitude Change of Seminary Students Associated with a Course in Group Dynamics," Dissertation Abstracts. XXXIII : 6093-A, May, 1973.
- / Logan, Harland and Lawrence G. Blochman. Are You Misunderstood? New York, Wilfred Funk, Inc., 1965. 211 p.
- Lossner, L.H. "Some Aspects of Group Dynamics," International Journal of Group Psychotherapy. 1957.
- Luft, Joseph. Group Processes. San Francisco National Press, 1958. 122 p.
- Pfeiffer, William J. and John E. Jones. The 1974 Annual Handbook for Group Facilitators. 3rd. ed., California, University Associates Publisher and Inc., 1974. 289 p.
- Phillips, Gerald M. and Eugene C. Erickson. Interpersonal Dynamics in the Small Group. New York, Random House, Inc., 1970. 242 p.
- Quinan, James F. and Melvin L. Foulds. "Marathon Group Facilitator of Personal Growth," Journal of Counseling Psychology. 17 : 145 - 149, March, 1970.
- Ragan, William B. and Gene D. Shepherd. Modern Elementary Curriculum. 4th. ed., New York, Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1971.
- Rogers, Carl R. Carl Rogers on Encounter Groups. New York, Harper and Row Publishers, 1973.
- _____. Client Centered Therapy. Boston, Houghton Mifflin Company, 1975. 560 p.
- _____. Encounter Groups Great. Britain, 1970. 174 p.
- Sasse, Connie R. Person to Person. Chas. A. Bennett Co., Inc., 1975. 385 p.

- Traxler, A.E. and R.D., North. Techniques of Guidance. New York, Harper and Low, 1966.
- Wilbur, Schramm. Men Messages and Media : A Look at Human Communication. New York, Harper and Row Publishers, Inc., 1973.
- Withrow, Mary. "Male and Female Dominance in Communication," Dissertation Abstracts. XXX : 6148A, April, 1977.

00000000

ภาคผนวก ก.

1. โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
2. แบบประเมินผลการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
3. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ
4. แบบประเมินการสะท้อนผลการทำงานกลุ่ม

โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ผู้ฝึก อาจารย์รัตนา รัตนประสาข์โชค

สถานที่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ

4 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.00 น. 1 ชั่วโมง	<u>ปฐมฤกษ์</u> ชี้แจงระเบียบวิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มร่วมกัน
8 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.30 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 1</u> การสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศที่เป็นกันเองในกลุ่มสมาชิก
10 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.30 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 2</u> การมองเห็นความสำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคล
12 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.30 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 3</u> การสื่อสารในชีวิตประจำวัน อุปสรรค และปัญหาของการสื่อสาร
15 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.30 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 4</u> การสื่อสารโดยการไต่ถามทาง
17 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.30 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 5</u> การรู้จักตนเอง และการมองเห็นคุณค่าของตนเอง

19 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.30 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 6</u> การฝึกทักษะการฟัง
22 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.00 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 7</u> การแสดงความคิดเห็น
24 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.30 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 8</u> การควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ที่เหมาะสม
26 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.30 น. 1 ชั่วโมง 30 นาที	<u>ครั้งที่ 9</u> การเปิดเผยตนเอง
29 มิถุนายน 2524 16.00 - 18.00 น. 2 ชั่วโมง	<u>ครั้งที่ 10</u> สรุปอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ครั้งนี้ และรับประทานอาหาร เป็นร่วมกัน

1. โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ปฐมนิเทศ

- จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงระเบียบวิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้ากลุ่ม
- ขนาดของกลุ่ม : 20 คน
- เวลา : 1 ชั่วโมง
- สถานที่ : ห้องแนะแนว
- อุปกรณ์ : โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม จำนวนเท่ากับสมาชิก
- วิธีการ : 1. สมาชิกและผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มหนึ่ง เป็นวงกลม ผู้ดำเนินการแจกโปรแกรมการฝึกแก่สมาชิกทุกคน
2. ผู้ดำเนินการ ชี้แจง อธิบายรายละเอียด ตลอดจนการปฏิบัติในการทำกลุ่ม
3. สมาชิกปฏิบัติตามหน้าที่ไม่เข้าใจ จากนั้นผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันอธิบายเพื่อความเข้าใจร่วมกัน
4. ปิดการปฐมนิเทศ

ครั้งที่ 1 การสร้างความคุ้นเคย

- จุดมุ่งหมาย : เพื่อสร้างความคุ้นเคยในหมู่สมาชิกและสร้างบรรยากาศในการเข้าร่วมกลุ่ม ให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นกันเอง
- ขนาดของกลุ่ม : 20 คน
- เวลา : 1.30 ชั่วโมง
- สถานที่ : ห้องเรียน
- กิจกรรมที่ใช้ : กิจกรรมคุยกันเป็นคู่ และกิจกรรมสั้นคือใคร
- อุปกรณ์ : 1. กระดาษตัดเป็นรูปหัวใจ ผ่าปากเป็นสองส่วน จำนวนเท่ากับสมาชิกในกลุ่ม การผ่านี้แต่ละคู่จะผ่าไม่เหมือนกัน

2. กระดาษขนาด 8×11 นิ้ว เท่าจำนวนสมาชิก พร้อมเขียนหมู่และดินสอ

วิธีการ : กิจกรรมคุยกันเป็นคู่

1. ผู้ดำเนินการแจกรูปหัวใจที่ผ่าออกเป็นสองส่วน โดยให้แต่ละคนมีหนึ่งส่วน และไปหาคนที่มีส่วนที่จะเข้ากับของตนแล้วเป็นรูปหัวใจที่สมบูรณ์
2. เมื่อพบคู่ของตนแล้ว ให้นั่งคุยกับคู่ของตนห้านาที เรื่องที่คุย คือ ให้เขารู้จักเราในสิ่งที่เขาไม่รู้จัก
3. ให้สมาชิกกลับเข้านั่งเป็นวงกลม ให้แต่ละคู่รายงานถึงสิ่งที่ตนได้รับทราบจากเพื่อน
4. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันอภิปราย สรุปถึงสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

: กิจกรรมสันคือใคร

1. ผู้ดำเนินการแจกกระดาษ เขียนหมู่และดินสอให้สมาชิกและให้เวลา 10 นาที ในการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองที่สำคัญห้าข้อ บนหัวกระดาษให้ทุกคน เขียนตัวอักษรโต ๆ ขนาด 1 นิ้วว่า "สันคือใคร?"
2. เมื่อหมดเวลาให้สมาชิกสลับกระดาษที่เขียน เรียบร้อยแล้วติดไว้กับหน้าอกเสื้อของผู้อื่นแต่ละคน
3. เปิดเพลงเบา ๆ เป็นแบบกราวด์ สมาชิกเดินไปรอบ ๆ ห้อง ไม่มีการพูดกัน
4. ผู้ดำเนินการแนะนำให้สมาชิกย้ายที่จากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งในทุก ๆ สองนาที เพื่อพบสมาชิกอื่น ๆ ด้วย
5. ให้สมาชิกกลับไปสังเกตบุคคลที่ตนเองสนใจ 2 - 3 คน ใช้เวลาสนทนากัน 3 - 5 นาที

ครั้งที่ 2 การมองเห็นความสำคัญของการสื่อสาร

จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงคุณค่าของการสื่อสารด้วยวาจาและการสื่อสารที่ไม่ใช้คำพูด เห็นความสำคัญของการสื่อสาร

- ขนาดของกลุ่ม : 20 คน
- เวลา : 1.30 ชั่วโมง
- สถานที่ : ห้องเรียน
- กิจกรรมที่ใช้ : 1. การสื่อสารทางเดียวและสองทาง
2. การสื่อสารโดยการนำใบ้หรือท่าใบ้
- อุปกรณ์ : กระดาษดำ ย่อเล็ก แปรงจุ่มกระดาษดำ กระดาษโรเนียว ต้นกล้วยสำหรับวาดภาพ
ภาพแผนภูมิการสื่อสารทางเดียวและสองทาง เบ็ดเตล็ดสิ่งการแต่งตัวนาง
- วิธีการ : กิจกรรมการสื่อสารทางเดียวและสองทาง
1. ให้เด็กฝึกเป็นอาสาสมัคร 1 คน และผู้สังเกตการณ์ 2 คน อาสาสมัครจะเป็นผู้บอกคำสั่งให้เพื่อนฝึกวาดรูป
 2. อาสาสมัครบอกคำสั่งให้เพื่อนฝึกวาดรูปโดยไม่ใช้การชักชวนในรูปที่ 1 และห้ามการบอกคำสั่งให้วาดรูปที่ 2 ให้เพื่อนฝึกทำตามได้
 3. ให้เพื่อนฝึกวาดรูปตามแบบที่บอกเพื่อนฝึกวาดรูปตามคำสั่งรูปที่ 1 และรูปที่ 2
 4. ผู้สังเกตการณ์รายงานสิ่งที่เห็น ต่อมาฝึกร่วมกันอภิปรายผลของการบอกคำสั่งกันของรูปที่ 1 และรูปที่ 2 รูปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้
- : กิจกรรมการสื่อสาร โดยการนำใบ้หรือท่าใบ้
1. แจกบัตร การแต่งตัวนางนาง ๆ ให้ทั้งกลุ่มฝึกทุกคน
 2. ให้กลุ่มฝึกออกแบบแสดง คำสั่งความรู้ฝึกต่าง ๆ ตามที่ตนได้รับ โดยไม่มีการพูดจา กับ
 3. ให้สมาชิกอื่น ๆ พยายามรู้ฝึกหรือการแสดงออกนั้น ๆ
 4. ผู้ฝึกกิจกรรม และเพื่อนฝึกร่วมกันอภิปรายว่า ทำไมเราจึงสามารถเข้าใจได้โดยไม่มีการพูดจา กับเพื่อนกัน อภิปราย และสรุปความสำเร็จของการสื่อสาร

ครั้งที่ 3 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้สมาชิกได้ทราบถึงสาเหตุและปัญหาต่าง ๆ ของการสื่อสารที่กีดกันในชีวิตประจำวันของเรา

ขนาดของกลุ่ม : 20 คน

เวลา : 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ : ห้องเรียน

กิจกรรมที่ใช้ : บอกเล่า กำกับและหันหลังจับคู่ออกคำสั่ง

อุปกรณ์ : 1. กระดาษพิมพ์ข่าวลือ และแบบสังเกตการณ์เดินลือ เทปสำหรับจับบันทึก
2. กระดาษโรเนียว ดินลือ

วิธีการ : กิจกรรมบอกเล่า กำกับ

1. เลือกอาสาสมัครห้าคน (ชายและหญิง) โดยให้เป็นผู้นำกลุ่ม 1 คน ให้ออกไปนอกห้อง และจะให้เข้ามาในห้องทีละ 1 คน
2. ผู้ดำเนินการแจกกระดาษข่าวลือ และแบบสังเกตการณ์แก่สมาชิก โดยอธิบายว่า สมาชิกทุกคนจะต้องคอยสังเกตและบันทึกการเล่าเรื่องที่อาสาสมัครจะเล่าทีละคน
3. ผู้ดำเนินการให้ผู้นำอาสาสมัครเข้ามา แล้วเปิดเทปการเล่าเรื่อง ข่าวลือ ให้ฟังเมื่อฟังจบแล้วให้มีโอกาสซักถามได้ก่อนที่จะเล่าให้อาสาสมัครคนอื่น ๆ ผลัดกันจนครบ 5 คน
4. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปว่า ทำไมข่าวจึงได้บิดเบือนไปจากเมื่อคนแรกได้ฟัง อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เป็นเช่นนั้น อธิบายสาเหตุและปัญหา และสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

: กิจกรรมหันหลังจับคู่ออกคำสั่ง

1. ให้สมาชิกเลือกคู่ของตน แล้วให้หนึ่ง กำไว้โดยให้หันหลังชนกัน
2. ผู้ดำเนินการแจกกระดาษและดินลือกับสมาชิกทุกคน

3. ให้ผู้ที่นั่งแถวหน้าทั้งหมดวาดรูปกระเป๋า โดยออกแบบได้ตามที่ตนเองต้องการ
4. เมื่อเสร็จแล้วให้บอกให้คู่ของตนเองวาด โดยห้ามหันไปดู และไม่ให้มีการชักถาม
5. เสร็จแล้วนำของแต่ละคู่มาแสดง เหยียบกันให้สมาชิกช่วยกันอภิปราย

สรุป สิ่งที่ได้ข้อคิดจากกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 4 การสื่อสารโดยการใช้ท่าทาง

จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้สมาชิกได้ทราบถึงการสื่อสารโดยการใช้ท่าทาง สีสหน้า ฯลฯ และให้ตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงออกในตอนที่มิใช่คำพูด

ขนาดของกลุ่ม : 20 คน

เวลา : 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ : ห้องเรียน

กิจกรรมที่ใช้ : 1. ใบ้

2. สืบรู้เล่นหมาเรื่องชุดแบ้ง

อุปกรณ์ : ไฟฟ็อก 1 สำรับ

วิธีการ : กิจกรรมใบ้

1. ผู้ดำเนินการเขียนอารมย์ 13 อย่าง ไว้บนกระดานดำดังนี้ A ไม่แยแส

2 เกสยต 3 อาย 4 ล่นก ตีใจ 5 กส่ว 6 เสยใจ 7 โกรธ 8 พอใจ

9 กลุ้มใจ 10 มีความหวัง J รัก Q นิยมยกย่อง K เพงา

โพธิ์แดง แสดงท่าโดยใช้ศีรษะ

โพธิ์ดำ แสดงท่าโดยใช้แขนและมือทั้งสองข้าง

ดอกจิก แสดงท่าโดยใช้แขนและมือ

ข้าวหลามตัด แสดงท่าโดยการแสดงร่วมกับคนอื่น

2. ผู้ดำเนินการให้สมาชิกหยิบไฟจากสำรับคนละ 1 ใบ และต้องออกมาแสดง

อารมย์ตามใจได้ ในขณะที่สมาชิกคนอื่น ๆ จะต้องทายไฟที่เพื่อนออกมา

แสดงท่าทางว่าเป็นไฟอะไร

3. เมื่อสมาชิกทุกคนแสดงครบแล้ว ให้จับคะแนนดูว่ามีใครได้มากที่สุด
 4. สมาชิกช่วยกันอภิปรายสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้
- : กิจกรรมสับดูสนทนาเรื่องฮัดแย้ง
1. ให้สมาชิกสับเป็นคู่ยืนสนทนาห่างกันพอสมควรโดยสนทนาเรื่องที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน โดยมีข้อตกลงว่าถ้าสนทนาแล้วผู้พูดรู้สึกว่ามีบรรยากาศฮัดฮัดหรือรู้สึกโกรธ จะต้องถอยหลังไปคนละ 1 ก้าว แต่ถ้ารู้สึกสบายใจก็ให้ก้าวเข้ามาหาอีก 1 ก้าว
 2. ทดลองให้สมาชิกดูเป็นตัวอย่าง โดยให้สมาชิกอาสาสมัคร โดยให้สมาชิกอื่น ๆ ร่วมสังเกตการณ์ แล้วจึงให้เวลาสมาชิกทดลองทำเอง
 3. ผู้ดำเนินการถามสมาชิกว่า ทำไมส่วนใหญ่เมื่อเราสนทนา เรื่องฮัดแย้งมีอะไรทำให้เรารู้สึกฮัดฮัด
 4. สมาชิกช่วยกันอภิปรายสาเหตุ ซึ่งได้แก่ สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง ฯลฯ ซึ่งเป็นเหตุให้การสื่อสารไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ครั้งที่ 5 การรู้จักตนเองและมองเห็นคุณค่าของตนเอง

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักตนเองทั้งในข้อดีและข้อบกพร่อง
 2. ให้สมาชิกมองเห็นตนเองว่าเป็นคนสำคัญคนหนึ่ง มองตนเองตรงตามความจริง ยอมรับในความเป็นคนคนหนึ่ง ซึ่งอาจแตกต่างไปจากคนอื่นบ้าง

ขนาดของกลุ่ม : 20 คน

เวลา : 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ : ห้องเรียน

- : 1. ช่องความดีและช่องความบกพร่อง
2. คีบลูกปิงปอง

- อุปกรณ์ : 1. ขวดยจตหมาย จำนวน 40 ขวดย
 . กระดาษร่างคนละ 6 - 7 แผ่นเล็ก ๆ
2. ลูกปิงปอง 6 ลูก แก้ว 4 ใบ ตะเกียบ 20 คู่
- วิธีการ : กิจกรรมขวงความดีและขวงความบกพร่อง
1. ให้สมาชิกมั่งเป็นกลุ่มย่อย
 2. แจกขวงและกระดาษร่าง
 3. ให้แต่ละคนเขียนชื่อของตนเองอย่างชัดเจนบนขวง
 4. ให้แต่ละคนนึกถึงความดีของตนเอง 3 อย่าง เขียนแล้วพับกระดาษใส่ไว้ในกระเป๋ของตนเองก่อน
 5. ส่งขวงเปล่าที่มีชื่อของตนเองไปให้เพื่อนทางขวาเมื่อได้รับขวงจากเพื่อนทางขวามือของตนเองแล้ว ให้เขียนความดีของเพื่อนในเค้กระดาษแล้วใส่ขวงผ่านขวงไปให้คนอื่น ๆ จนครบทุกคน
 6. เมื่อแต่ละคนในกลุ่มได้รับขวงของตัวเองกันมา แล้วให้เปิดดูและเปรียบเทียบดูกับที่ตนเองเขียนไว้
 7. ในวิธีเดิมนี้ให้หันกลับมาเขียนความบกพร่องจนจบ
 8. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้
- : กิจกรรมสืบลูกปิงปอง
1. ให้สมาชิกแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน
 2. ให้ตั้งแถวแบบสับฟันปลา ให้ถือตะเกียบคนละคู่
 3. ให้แข่งขันระหว่างแถวที่ 1 และแถวที่ 2 ว่าแถวใดจะสืบลูกปิงปอง ส่งให้เพื่อนในแถวของตน จนถึงใส่ในถ้วยแก้วก่อนหน้าลูกปิงปองหล่นจะต้องนำกลับมาตั้งต้นใหม่
 4. เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมนี้แล้ว ให้ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของสมาชิก
 5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมครั้งนี้ โดยเน้นถึงความรู้สึกของตนเองอยู่ในการแข่งขัน ว่ารู้สึกว่าคุณค่าตนเองสำคัญต่อกลุ่มหรือไม่

ครั้งที่ 6 การฝึกทักษะการฟัง

- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกทักษะในการฟังให้ได้ความชัดเจนและถูกต้อง และฟังอย่างเอาใจใส่ผู้พูด
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงความรู้สึกของผู้พูดที่ผู้ฟังไม่สนใจ หรือตั้งใจฟัง
- ขนาดของกลุ่ม : 20 คน
- เวลา : 1.30 ชั่วโมง
- สถานที่ : ห้องเรียน
- กิจกรรมที่ใช้ : 1. การฟัง
2. ใจเธอ-ใจฉัน
- อุปกรณ์ : บทความสั้น ๆ ที่ใช้บรรยาย
- วิธีการ : กิจกรรมการฟัง
1. แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มละ 3 คน
 2. ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มเลือกหัวเรื่องที่พูดโต้ตอบกันควร เป็นเรื่องที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน โดยให้คนหนึ่งในกลุ่มเป็นผู้พูด อีกคนเป็นผู้ฟัง และคนที่สามเป็นคนที่รักษากฎ
 3. เมื่อผู้พูดพูดจบ ผู้ฟังจะโต้ตอบได้ก็ต้องทวนสิ่งที่ผู้พูดพูดไปแล้วก่อน ผู้รักษากฎจะจดไว้และจะคอยบอกว่าผู้ฟังทวนได้ถูกหรือขาดตรงไหน
 4. ให้ดำเนินการโต้ตอบเช่นนี้ประมาณ 10 นาที แล้วจึงหมุนเวียน บทไปให้ครบทั้ง 3 คน
 5. เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของสมาชิกว่ารู้สึกอย่างไรในการสนทนาครั้งนี้พบว่าการเข้าใจผิดกันหรือไม่ มีความยากลำบากในการสนทนาหรือไม่ เพียงใด
 6. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

: กิจกรรมใจเรอ-ใจฉัน

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้สมาชิกออกมาเป็นอาสาสมัคร 2 คน ให้อาสาสมัครออกไปนอกห้อง และให้คนที่จะมาพูดในห้อง
2. ผู้ดำเนินการบอกสมาชิกที่เหลือให้แสดงท่าพอใจ ตั้งใจฟัง ยอมรับ กับอาสาสมัครที่เข้ามาพูดคนแรก ส่วนคนที่ลองให้แสดงความไม่ตั้งใจฟัง ไม่สนใจ ไม่ยอมรับ
3. หลังจากอาสาสมัครได้เข้ามาพูดแล้ว ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของอาสาสมัครคนแรกและคนที่ลองว่า รู้สึกอย่างไร ขณะพูด
4. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 7 การแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างแจ่มแจ้ง

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักกล้าแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของตน
 2. เพื่อให้สมาชิกได้ตระหนักใน เรื่องของการยอมรับฟัง และ เคารพในความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ด้วย
- ขนาดของกลุ่ม : 20 คน
- เวลา : 1.30 ชั่วโมง
- สถานที่ : ห้องเรียน
- กิจกรรมที่ใช้ :
1. แฉ่น้ำจระเข้
 2. การแบ่งปันความคิดเห็น (Sharing)
- อุปกรณ์ :
1. ชิ้นส่วนตัวละครในเรื่อง แฉ่น้ำจระเข้ กระดาษบันทึกการให้คะแนนตัวละคร
 2. กระดาษ ดินสอ
- วิธีการ :
- กิจกรรมแฉ่น้ำจระเข้
1. แบ่งสมาชิกออกเป็นสี่กลุ่มกลุ่มละ 4 คน มีผู้สังเกตการณ์กลุ่มละหนึ่งคน
 2. ผู้ดำเนินการเล่านิทานเรื่อง แฉ่น้ำจระเข้ให้สมาชิกฟัง

3. ให้สมาชิกจัดอันดับให้ตัวละครจากเลวมากที่สุดถึง เลวน้อยที่สุดมาห้าอันดับภายในเวลาที่กำหนดให้โดยเน้นให้แต่ละกลุ่มได้มีการแสดงความคิดเห็นกัน
 4. เมื่อหมดเวลาให้ตัวแทนกลุ่มไปเขียนชื่อตัวละครที่กลุ่มเรียงอันดับไว้
 5. ผู้สังเกตการณ์รายงานสิ่งที่ตนสังเกตเห็น สมาชิกรายงานความรู้สึกของตนเองในขณะที่ทำกิจกรรม
 6. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันอภิปรายสรุปว่า ทำไมจึงมีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน และกิจกรรมนี้ให้อะไรแก่สมาชิกบ้าง สมาชิกคนใดที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะอะไร
- : กิจกรรมการแบ่งปันความคิดเห็น
1. แบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 7 คน และให้สมาชิกพยายามเล่าเรื่องสั้น ๆ มีผู้แทนกลุ่มทำหน้าที่เป็นเลขานุการคอยจดบันทึกและรายงานสั้น ๆ ถึงปัญหาของสมาชิก วิธีแก้ที่สมาชิกเสนอความคิดเห็นไว้
 2. ให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาของสมาชิก พร้อมทั้งอาจเสนอข้อแนะนำ
 3. หลังจากคุยกันจนเกือบหมดเวลา ให้ผู้นำกลุ่มเตือนสมาชิกให้รีบสรุปและให้ตัวแทนเตรียมออกมารายงาน
 4. หลังจากแต่ละกลุ่มรายงานแล้ว สมาชิกและผู้ดำเนินการร่วมกันอภิปรายถึงวิธีแก้ปัญหของแต่ละคนในกลุ่ม และกิจกรรมนี้ให้อะไรหรือประโยชน์อะไรบ้าง

ครั้งที่ 8 การควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ที่เหมาะสม

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้สมาชิกสามารถควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอารมณ์โกรธ
 2. ให้สมาชิกรู้จักปรับอารมณ์ โดยยึดถือเรื่องการเห็นใจและการเข้าร่วมอารมณ์ของอีกฝ่ายหนึ่ง

ขนาดของกลุ่ม : 20 คน

เวลา : 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ : ห้องเรียน

กิจกรรมที่ใช้ : 1. ปรับอารมณ์
2. ถอดใจ

อุปกรณ์ : 1. บทบาทการแสดงออกของอารมณ์
2. กระดาษขาวสะอาดและบาง 1 แผ่น

วิธีการ : กิจกรรมปรับอารมณ์

1. ให้สมาชิกอาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทของอารมณ์ 10 คน โดยแบ่งออกเป็น

2 กลุ่ม คือ กลุ่ม ก. แสดงอารมณ์ซึ่งไม่ได้ปรับปรุง เช่น อารมณ์โกรธ

ก็พูดซ้ำของ เออะอะโวยวาย กล่าวคำด่า หยาบคาย แสดงความก้าวร้าว

ต่าง ๆ ส่วนกลุ่ม ข. แสดงอารมณ์ซึ่งปรับปรุงแล้ว เช่น อารมณ์โกรธ

ก็หน้าตาปกติกล่าวด้วยเสียงหนักแน่นแต่ราบเรียบว่า " วันนี้เราคงพูดกัน

ไม่รู้เรื่อง เพราะต่างก็อารมณ์ไม่ดีไว้วันหลังค่อยพูดกันใหม่ แล้วเดินเสียง

ไปเสีย

2. ให้เวลาอาสาสมัครได้อ่านบทอารมณ์ของตน ซึ่งมีแตกต่างกัน และให้ออกมา

แสดงแก่สมาชิก ซึ่งผู้ดำเนินการจะต้องชี้แจงแก่สมาชิกให้สังเกตความ

แตกต่างของการแสดงของอาสาสมัครกลุ่ม ก. และ กลุ่ม ข.

3. หลังจากอาสาสมัครแสดงจบแล้วให้สมาชิกซึ่งเป็นผู้สังเกตการณ์ช่วยกัน

อภิปรายถึงความแตกต่างของบทบาททางอารมณ์ของอาสาสมัครกลุ่ม ก.

และกลุ่ม ข.

4. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

: กิจกรรมถอดใจ

1. ผู้ดำเนินการให้สมาชิกนั่งแบบพิงบรรยาย โดยเน้นให้นั่งให้สบาย ทำให้ใจสงบ

อย่า ให้มีความคิดฟุ้งซ่าน

2. ผู้ดำเนินการนำเอากระดาษสีขาว สะอาด บาง ๆ ยื่นถือกระดาษในมือ ให้สมาชิกถอดเสื้อและยืนมาอยู่ที่กระดาษสีขาว ผู้ดำเนินการพูดโน้มน้าวจิตใจ สมาชิกว่า ขณะนี้ทุกคน คือ กระดาษ
3. ขณะที่ผู้ดำเนินการใช้คำพูดโน้มน้าวจิตใจสมาชิกช้า ๆ โดยไม่ให้สมาชิกรู้ตัว ให้สีกระดาษอย่างรวดเร็วจน
4. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปว่า เกิดความรู้สึกอย่างไรเมื่อถอดใจ มาอยู่ที่กระดาษและกระดาษถูกฉีก
5. ในข้อสรุปภายในเรื่อง เอาใจเราไปใส่ใจคนอื่น โดยเฉพาะเน้นในเรื่อง ของอารมณ์โกรธ อารมณ์ที่เกิดความขัดแย้งให้รู้สึกถอดใจของเราไปเป็น ใจของฝ่ายตรงข้าม เพื่อลดความรุนแรงและให้เกิดความเห็นใจต่อกัน

ครั้งที่ 9 การเปิดเผยตนเอง

- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้สมาชิกกล้าเปิดเผยตนเอง โดยกล้าแสดงความคิด ความรู้สึก และ ความเชื่อของตน
2. เพื่อให้สมาชิกเปิดเผยตนเองทั้งด้านดีและด้านบกพร่อง
- ขนาดของกลุ่ม : 20 คน
- เวลา : 1.30 ชั่วโมง
- สถานที่ : ห้องเรียน
- กิจกรรมที่ใช้ : หน้าต่างหัวใจโจอาร์
- อุปกรณ์ : 1. เอกสารอธิบายแนวคิดของหน้าต่าง โจอาร์
2. แบบฝึกหัดโจอาร์ในการเปิดเผยตนเอง
3. แบบทดสอบ
- วิธีการ : 1. ผู้ดำเนินการสอนแนวคิดเกี่ยวกับหน้าต่าง โจอาร์
2. สมาชิกเติมคำในกระดาษจดบันทึกความรู้เกี่ยวกับตนเอง

3. สมาชิกเดิมค่าในกระต๊อบจัดบันทึกความเห็นของสมาชิกอื่น ๆ
4. ผู้ดำเนินการรวบรวมกระต๊อบจัดบันทึกของสมาชิกและอ่านให้กลุ่มฟัง โดยไม่เปิดเผยชื่อผู้เขียน สมาชิกเก็บกระต๊อบจัดบันทึกเกี่ยวกับตนเองไว้ในการที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริเวณที่ล่อง ซึ่งเป็นบริเวณจุดจอด และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ทดสอบตัวเองว่า เขาได้เปิดเผยข้อมูลที่เขาปิดบังเกี่ยวกับตัวเขาบ้างไหม บริเวณที่สี่ หมายถึง ข้อดีข้อเสียที่ยังไม่มีใครรู้
5. กลุ่มช่วยกันอภิปราย เกี่ยวกับหน้าต่าง โจอาอี
6. ให้ทำแบบทดสอบการเปิดเผยตนเอง
7. ผู้ดำเนินการสรุปเรื่องการเปิดเผยตนเอง

ครั้งที่ 10 การอภิปรายสรุป และปัจฉิมนิเทศ

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อเป็นการให้สมาชิกได้พูดคุย อภิปราย และสรุปถึงองค์ประกอบที่ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ
 2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการ เข้ากลุ่มร่วมกัน
- ขนาดของกลุ่ม : 20 คน
- เวลาที่ใช้ : 2 - 3 ชั่วโมง
- สถานที่ : ห้องแนะแนว
- กิจกรรม : การอภิปราย
- วิธีการ :
1. ให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล
 2. ให้เวลาประมาณ 20 นาที โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่ม
 3. ส่งตัวแทนกลุ่มมาช่วยกันสรุป

4. ผู้ดำเนินการและสมาชิก พุดคุยถึงการทำกิจกรรมกลุ่ม แจกแบบประเมินผล
การทำกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้
5. ผู้ดำเนินการกล่าวปิดการทำกิจกรรมกลุ่ม
6. สมาชิกและผู้ดำเนินการร่วมรับประทานอาหารเป็นร่วมกัน

หมายเหตุ

1. เวลาในการฝึกโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้งไม่ตายตัว อาจยืดหยุ่นได้
ตามสถานการณ์ของกลุ่มในแต่ละครั้ง
2. สถานที่ที่ใช้ในการทำกลุ่ม อาจใช้ห้องประชุม ห้องแนะแนว หรือสถานที่อื่น ๆ
แล้วแต่ความเหมาะสม

แบบประเมินผลหลังจากการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ชื่อ ชื่อสกุล ชั้น

ขอความร่วมมือจากสมาชิกทุกท่าน โปรดแสดงความคิดเห็น ทัศนคติ และความรู้สึก
ของตัวท่านเอง ที่ต่อการฝึกกิจกรรมกลุ่มในหัวข้อต่อไปนี้

1. ความรู้สึกของท่านโดยทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับการฝึกกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้

.....

.....

.....

2. ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการฝึกกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้

.....

.....

.....

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวท่าน

.....

.....

.....

4. ความรู้สึกของท่านหลังเสร็จจากการฝึกกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกกิจกรรมกลุ่มครั้งต่อไป

.....

.....

.....

6. ชื่อผู้ประเมิน

6. ឆែង ៗ ត្បាញ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

เรื่อง การสื่อสารระหว่างบุคคล

4 มิถุนายน 2524 16.00 - 17.00 น. 1 ชั่วโมง	<u>ปฐมเวที</u> ชี้แจงวิธีการและความมุ่งหมายในการเข้ารับข้อเสนอแนะในเรื่องของการสื่อสารระหว่างบุคคล
8 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 1</u> การสร้างความคุ้นเคย ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์
10 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 2</u> ความสำคัญของการสื่อสาร
12 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 3</u> การสื่อสารในชีวิตประจำวัน
15 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 4</u> การสื่อสารโดยใช้ท่าทาง
17 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 5</u> การรู้จักตนเองและการมองเห็นคุณค่าของตนเอง

19 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 6</u> การฟัง
22 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 7</u> การแสดงความคิดเห็น
24 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 8</u> การควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ที่เหมาะสม
26 มิถุนายน 2524 16.00 - 16.50 น. 50 นาที	<u>ครั้งที่ 9</u> การเปิดเผยตนเอง
29 มิถุนายน 2524 16.00 - 18.00 น. 2 ชั่วโมง	<u>ครั้งที่ 10</u> สรุป และแสดงความคิดเห็น รับประทานอาหารร่วมกัน

โปรแกรมการให้อิสระ

ครั้งที่ 1 การสร้างความคุ้นเคยและความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

บรรณานุกรม

ปรับปรุงจาก พจน์ เพ็ญบุรินทร์ มนุษยสัมพันธ์ เอกสารอัดสำเนา (หน้า 3 - 12)

ปัญญา ศรีประมว กิจกรรมสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521, 253 หน้า (หน้า 204)

ศิลา แยมมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1
บูรพาศิลป์การพิมพ์ 2522, 249 หน้า (หน้า 189)

ครั้งที่ 2 ความสำคัญของการสื่อสาร

บรรณานุกรม

ศิลา แยมมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1
บูรพาศิลป์การพิมพ์ 2522, 249 หน้า (หน้า 77 - 81)

นิสิตปริญญาโทเทคโนโลยีทางการศึกษา, คณะ การสื่อสารมวลชนกับการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 485 หน้า พิมพ์ดีด
(หน้า 1 - 2)

ครั้งที่ 3 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

บรรณานุกรม

ศิลา แยมมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1
บูรพาศิลป์การพิมพ์ 2522, 249 หน้า (หน้า 82 - 84, 92)

ครั้งที่ 4 การสื่อสารโดยการไร้ท่าทาง (Non-Verbal Communication)

บรรณานุกรม

ทิตานา แยมมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1

บูรพาพิสัยการพิมพ์ 2522, 249 หน้า (หน้า 88 - 91)

บัญชา ศิริประมม กิจกรรมสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521,
253 หน้า (หน้า 85 - 86)

ครั้งที่ 5 การรู้จักตนเองและการมองเห็นคุณค่าของตนเอง

บรรณานุกรม

กาญจณี แก้วทอง การใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อเปลี่ยนมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่น

ในสถานสงเคราะห์บ้านศรีธรรมราช ปริญญาโท กค.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 86 หน้า ฮัตสึนา (หน้า 7 - 8)

บัญชา ศิริประมม กิจกรรมสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521,
253 หน้า (หน้า 22 - 24)

วชิร จุระคำ "แบบของคนที่มีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย" เอกสาร
ประกอบคำบรรยาย (หน้า 7)

Pfeiffer, William J. and John E. Jones. The 1974 Annual
Handbook for Group Facilitators. 3rd. ed., California
University Associates Publisher and Inc., 1974, 289 p.

ครั้งที่ 6 การฟัง

บรรณานุกรม

ชาญ ชัยทิยากุล กระบวนการกลุ่ม กรุงเทพมหานคร 2522, 171 หน้า
(หน้า 50)

ทิตานา แยมมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1
บูรพาพิสัยการพิมพ์ 2522, 249 หน้า (หน้า 93 - 95, 97)

Sasse, Connine R. Person to Person Chas. A. Bennet Co., Inc.,
1975, 385 p. (หน้า 152 - 153)

ครั้งที่ 7 การแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกอย่างแจ่มแจ้ง

บรรณานุกรม

ทิตินา แชมมณี และคนอื่นๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1
บูรพทศิลป์การพิมพ์ 2522, 249 หน้า (หน้า 157 - 158)

พจน์ บุญเรือง "การสื่อความหมาย" พิเศษ 1(11) : 14 - 22 มกราคม
2518

Pfeiffer, William J. and John E. Jones. The 1974 Annual
Handbook for Group Facilitators. 3rd. ed., California,
University Associates Publisher and Inc., 1974. 289 p.

ครั้งที่ 8 การควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ที่เหมาะสม

บรรณานุกรม

ทิตินา แชมมณี และคนอื่นๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1
บูรพทศิลป์การพิมพ์ 2522, 249 หน้า (หน้า 139)

สุพัฒน์ เตชะดิวงศ์ ณ อยุธยา "อย่ากลุ้มใจผลิตดี ต้องรู้จักโกรธ" วารสารแนะแนว
12(93) : 53 - 55 ตุลาคม - พฤศจิกายน 2520, 71 หน้า

Pfeiffer, William J. and John E. Jones. The 1974 Annual ,
Handbook for Group Facilitators. 3rd. ed., California,
University Associates Publisher and Inc., 1974, 289 p.

ครั้งที่ 9 การเปิดเผยตนเอง

บรรณานุกรม

กิตติมา แหม่มณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1

บุรพาศิลป์การพิมพ์ 2522, 249 หน้า (หน้า 194 - 195, 240 - 244)

บัญชา ศรีประมณ กิจกรรมสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521,
253 หน้า (หน้า 27 - 33)

ครั้งที่ 10 สรุปการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

หมายเหตุ ต้นฉบับข้อสอบแต่ละทั้งหมด 10 ครั้ง อยู่ที่ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคล

แบบประเมินนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 40 ข้อ ในแต่ละข้อจะกำหนดเป็นพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการสื่อสารหรือการร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน นักเรียนควรอ่านข้อความอย่างระมัดระวัง

คำชี้แจง

ในการตอบแบบประเมินนี้ นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำต่อไปนี้

1. คำถามแต่ละข้อ หมายถึงบุคคลอื่น ที่นอกเหนือไปจากบุคคลในครอบครัวหรือญาติของนักเรียน
2. ขอให้นักเรียนตอบแบบประเมินนี้ทันทีที่อ่านข้อความนั้น ๆ เสร็จ โดยให้ยึดตามความรู้สึกของนักเรียนที่เกิดขึ้นทันทีในเวลานั้น
3. ในการทำแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ นักเรียนต้องเป็นตัวของตัวเอง โดยต้องไม่ปรึกษาเพื่อนขณะที่กำลังทำ
4. ขอให้นักเรียนตอบตรงตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของนักเรียนจะได้รับการรักษาไว้เป็นความลับ
5. ขอให้นักเรียนอ่านตัวอย่างให้ละเอียดจนเข้าใจแล้ว จึงลงมือทำ

การตอบแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลมีลักษณะดังนี้

การตอบนักเรียนตอบโดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือกตอบ 4 ช่อง แต่ละช่องมีระดับมากน้อยของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง

- 0 เรารู้สึกว่าเป็นการง่ายในการที่จะแสดงความคิดเห็นต่อคนอื่น
 00 มีผู้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนหรือไม่

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
✓			
		✓	

ในข้อ 0 หมายความว่า นักเรียนรู้สึกว่าเป็นการง่ายในการที่จะแสดงความคิดเห็นต่อคนอื่นได้มากที่สุด
 (คือ บ่อยที่สุดนั่นเอง)

00 หมายความว่า มีผู้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เป็นส่วนน้อย
 (น้อยครั้งที่มีการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนนั่นเอง)

ต่อไปนี่

ขอให้นักเรียนอ่านคำถามแต่ละข้ออย่างระมัดระวัง ในการตอบคำถามครั้งนี้ทุกข้อไม่มี
 คำตอบที่ผิดหรือถูก คำตอบที่นักเรียนจะตอบควรเป็นความรู้สึกของนักเรียนที่เกิดขึ้นขณะนี้ และ
 อย่างน่าความสัมพันธ์ของนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัวมา เป็นคำตอบ

แบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคล

1. ในการพูดคุณเธอสามารถหาคำพูดได้ตรงกับความรู้สึกที่ต้องการพูดหรือไม่
 2. เมื่อมีผู้ถามเธอ แต่เธอยังไม่เข้าใจ เธอได้ให้เขาอธิบายหรือไม่ว่า
 เขาหมายถึงอะไร

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด

	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
3. ขณะที่เธอพูดหรืออธิบายบางสิ่งบางอย่าง คนอื่นมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามหรือไม่				
4. เธอพยายามสรุปว่าคนอื่นเข้าใจในสิ่งที่เธอพูดเองโดยไม่ได้อธิบายให้เขาฟังอย่างแจ่มแจ้งว่า เธอหมายถึงอะไรหรือไม่				
5. เธอเคยถามคนอื่นว่าเขารู้สึกอย่างไรในหัวข้อที่เธอมาสนทนาหรือไม่				
6. เธอรู้สึกลำบากใจในการที่ต้องพูดคุยกับคนอื่น				
7. ในการสนทนา เธอพูดคุยในสิ่งที่คู่สนทนา และเธอสนใจร่วมกันหรือไม่				
8. เธอคิดว่าเป็นความยากลำบากที่จะต้องแสดงความคิดเห็นหรือไม่ เมื่อต้องอยู่ในกลุ่มที่เธอไม่คุ้นเคย				
9. ในการสนทนา เธอพยายามหาตัวของเธอเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวของคนอื่นหรือไม่				
10. ในการสนทนา เธอมักเป็นฝ่ายพูดมากกว่าคนอื่น หรือไม่				
11. เธอระมัดระวังเรื่องน้ำเสียงซึ่งจะมีผลต่อคนอื่นหรือไม่				
12. เธอละเว้นในการพูดสิ่งที่คุณทราบว่าจะทำให้คนอื่นกระทบกระเทือนจิตใจ หรือทำให้เขาไม่สบายใจ หรือไม่				
13. เธอรู้สึกลำบากใจ ที่จะยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์จากคนอื่น หรือไม่				
14. เมื่อมีผู้อื่นทำให้เธอกระทบกระเทือนจิตใจ เธอพยายามพูดปรับความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่				
15. เธอได้กล่าวคำขอโทษบุคคลอื่น ที่เธอได้ทำให้เขากระทบกระเทือนจิตใจหรือไม่				
16. เธอรู้สึกไม่สบายใจมากหรือไม่ เมื่อคนอื่นมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากความคิดเห็นของเธอ				

ภาพผนวก ข.

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
2. แสดงค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

ภาคผนวก ข.

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคล
ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า ใช้สูตร Coefficient α ของ Cronbach

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ

$$k = 20$$

$$\sum S_i^2 = 30.45$$

$$S_t^2 = 97.83$$

$$= 1.0256 \times (1 - 0.31)$$

$$= 1.0256 \times 0.69$$

$$r_{tt} = 0.7077$$

แสดงคะแนนดิบ กลุ่มทดลอง

คะแนนจากแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลอง

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง (160)	คะแนนหลังการทดลอง (160)
1.	113	126
2.	110	136
3.	107	114
4.	105	121
5.	123	129
6.	101	129
7.	113	131
8.	125	133
9.	116	146
10.	105	130
11.	128	145
12.	99	124
13.	117	136
14.	114	124
15.	113	117
16.	111	138
17.	104	116
18.	94	113
19.	96	131
20.	104	130

แสดงคะแนนดิบ กลุ่มควบคุม

คะแนนจากแบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคล ก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มควบคุม

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง (160)	คะแนนหลังการทดลอง (160)
1.	127	128
2.	102	108
3.	113	116
4.	99	116
5.	119	122
6.	106	108
7.	122	117
8.	110	115
9.	123	125
10.	108	114
11.	123	124
12.	104	112
13.	110	108
14.	124	123
15.	109	126
16.	107	114
17.	133	139
18.	109	108
19.	106	109
20.	99	103

การพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วยกิจกรรมกลุ่ม

บทคัดย่อ

ของ

รัตนา รัตนประเสริฐโยค

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2524

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2524 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย และได้สุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มโดยใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับข้อสังเกต ซึ่งทั้งสองโปรแกรมมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล

ก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบประเมินการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจาก Interpersonal Communication Inventory ของ ดร.มิลลาต เจ. เบียง เวอู มีค่าความเชื่อมั่น .70 แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้ t-test

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการสื่อสารระหว่างบุคคลก่อนและหลังการฝึก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นแสดงว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลได้

ผลจากการเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับข้อสังเกต พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

DEVELOPING INTERPERSONAL COMMUNICATION THROUGH GROUP WORK

AN ABSTRACT

BY

RATANA RATANAPRASOBCHOK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

September, 1981

The purpose of this experimental research was to study the effect of using group work on interpersonal communication development of Matayomsuksa 4 students at Benjamarachutid School in Ratchaburi in the year of 1981. Forty of them were randomly selected as the sample. They were randomly divided into the experimental group and the control group. There were twenty students in each group. The experimental group was assigned to participate in the group work program. The control group was given the information on interpersonal communication.

Prior to the experiment, both groups were pretested, using Interpersonal Communication Inventory which was adapted from Bienvenu's Interpersonal Communication Inventory. The reliability was .70. The posttest was administered to both groups, using the same test. The data were then statistically analyzed using t-test distribution.

The result was that the difference between the pretest and the posttest of the experimental group was found statistically significant at .01 level.

The result of the comparison between the experimental group and the control group was that an interpersonal communication was significantly different at .01 level.